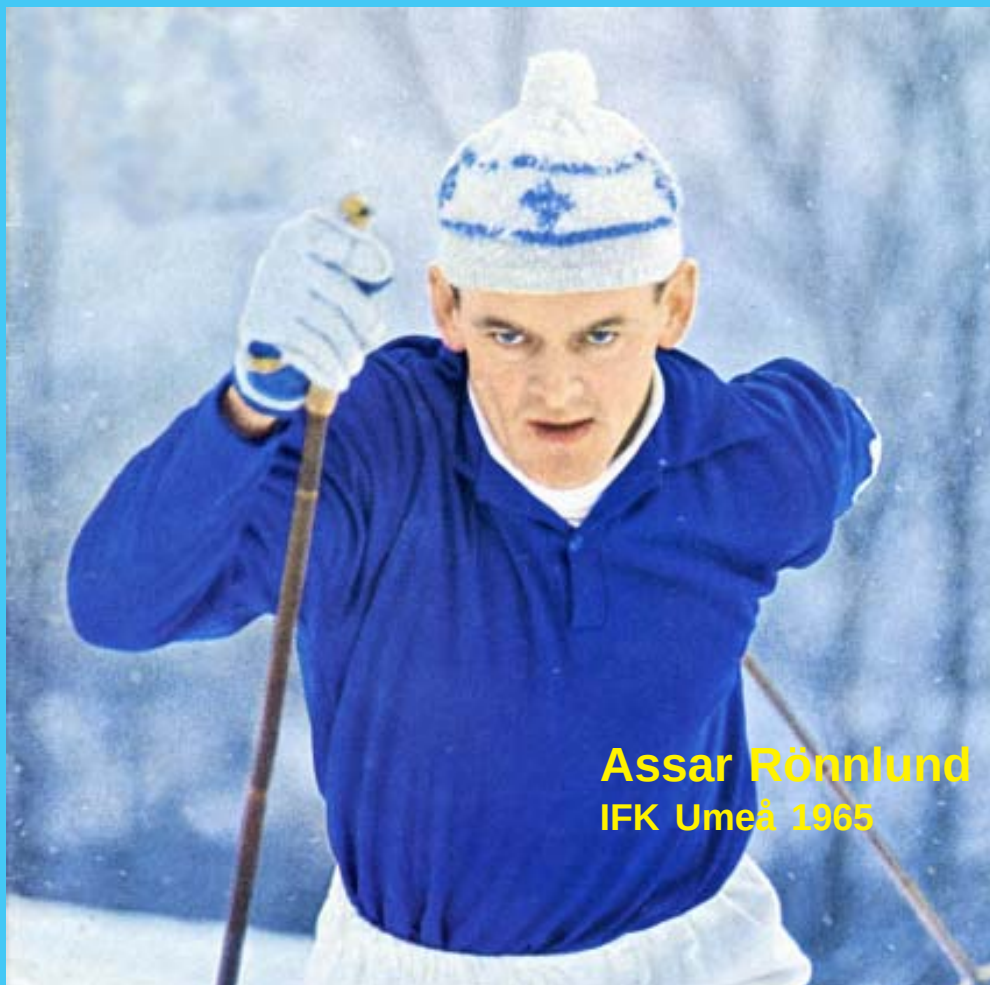

VISUELLT

Meddelanden från Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap

Assar Rönnlund
IFK Umeå 1965

Foton från från Idrottscaféträffar

Foton: Ivar Söderlind

Idrottscafé med Sandviks SK
8 november 2005
Lasse Sundström,
ordförande i Sandviks IK.

Idrottscafé i Byske den
7 februari 2006
Leif Gustafsson, sim-
proffset? och fritids-
chefen i Skellefteå
kommun.

Idrottscafé med Västerbottens
Orienteringsförbund den
21 mars 2006
Gunnar Timmer, eldsjäl inom
orienteringssporten.

Sandvik IK:s fotbollslag från 1946

Stående fr v Tage Ruthström, Leif Andersson, Harald Sjöblom, Rune Ångström, Ingvald Norman, Bertil Jonsson. Knästående fr v Åke Johansson, Yngve Lundberg, Gunnar Bjurbäck, Torsten Fällman och Torsten Norman.

VISUELLT nr 31 *september 2006* 1/2006.

Utgiven av Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap. ISSN 1100-2411.

Omslagets första sida: Assar Rönnlund, IFK Umeå

Omslagets andra sida: Foton från caféträffar och Sandviks fotbollslag 1946

Omslagets tredje sida: Orvar Bergmark, fotbollsspelaren som växte upp i Byske

Omslagets fjärde sida: Gunnar Karlsson, IFK Umeå (ur Rekord-Magasinet Idrottsalbum)

I N N E H Å L L	Sid
Redaktionellt	2
Assar Rönnlund – skidåkaren av världsklass av Henry Lövbom	3
Fakta sammanställt av Vidar Martinell	
Umeå Idrottsförening - idrottens banbrytare i länet av Ivar Söderlind	8
Idrottscafé i Skellefteå den 11 oktober 2005	17
”Morön BK 70 år” av Henry Lövbom	
Bibos krönika om Morön BK	19
av Birger ”Bibo” Boström	
Idrottscafé i Holmsund den 8 november 2005	22
”Sandviks IK 100 år” av Henry Lövbom	
Glimtar ur Sandvik IK:s 101-åriga historia	24
Av Ivar Söderlind	
Tävlingsregler i skidor i 1900-talets början av Lars Lindgren	40
Idrottscafé den 7 februari 2006 i Byske	42
”Byske IF 100 år” av Henry Lövbom	
Gunnar Karlsson, IFK Umeå - en otursförföljd storlöpare	45
av Vidar Martinell	
Vidar Martinells historiska idrottsböcker	49
av Ivar Söderlind	
Idrottscafé med Västerbottens Orienteringsförbund den 21 mars 2006	50
”50 år åt skogen” av Henry Lövbom	
Idrottscafé i Skellefteå den 25 april 2006	54
”Myckle IK 80 år” av Henry Lövbom	
Aktuella meddelanden	56
Orvar Bergmark, Byske IF	60
av Ivar Söderlind	

Redaktionellt

Det är nu fjärde numret i rad som Visuellt trycks på IFK Umeås kansli intill I 20 IF:s gamla hemmaarena Vildmannavallen. Sakkunnig hjälp med redigering och layout har vi som vanligt haft av Anders Rönnlund (hur i all världen klarade vi av detta tidigare?) Bra stöd har vi även haft av Mats Bäckström, Harry Karlsson och Anton Jonsson.

VIS:s sekreterare Henry Lövbom inleder med att initierat berätta om Assar Rönnlund, IFK Umeå – skidåkaren av världsklass under 1960-talet. Henry är också ansvarig för rapporter från de senaste caféträffarna med Morön BK (70 år), Sandviks IK (100 år), Byske IF (100 år), Västerbottens Orienteringsförbund (50 år) och Myckle IK (80 år). Redaktören Ivar Söderlind bidrar som vanligt med flera artiklar. Han berättar om Umeå Idrottsförening som tillsammans med IFK Umeå var idrottens banbrytare i Umeå vid sekelskiftet 1900, inte minst genom att arrangera skidtävlingar och tävlingar i allmän idrott (friidrott). Ivar fortsätter sedan med glimtar ur Sandviks IK:s 101-åriga historia (föreningen bildad 1905) med fokus på dess tidiga historia och några affischnamn. Om sin ungdoms fotbollsida Orvar Bergmark berättar Ivar med många fakta från Orvars uppväxttid i Byske. Skidexperten Lars Lindgren tar upp om skidsportens brist på tävlingsregler i 1900-talets början och skidoraket Vidar Martinelli ger en sammanfattning av Gunnar Karlssons framgångsrika skidkarriär under 1940- och 1950-talet. Gunnar, tävlande för IFK Umeå, avled den 22 oktober 2005. Sist men inte minst berättar Birger ”Bibo” Boström, legendarisk ledare i Morön BK, om sin förenings historia.

Om allt går i lås kommer nästa nummer av Visuellt att komma ut i december 2006 strax innan jul. Då återkommer vårt stående inslag med ”roliga” idrottshistorier och Ivar fortsätter att tillsammans med Vidar Martinelli ge glimtar ur Lycksele IF:s historia, denna gång med fokus på skidor och friidrott. Han kommer även beröra att Västerbottens Friidrottsförbund fyller 50 år nu i december och berätta om segelsällskapen som bildades i Umeå 1881 och i Skellefteå 1882. Vidare kommer Kalle Löfgren med rötterna i Sandviks IK att i en längre mycket intressant artikel skildra skididrottens historia i föreningen. Henry Lövbom rapporterar från de senaste caféträffarna och kommer med ytterligare avsnitt om ”Stjärnor från förr”.

Som vanligt ser vi fram emot att ännu fler bidrar med artiklar, historier, notiser, bilder/fotografier och tips på intressant idrottshistoriskt material.

Umeå i september 2006

Ivar Söderlind
Gökropsv 5 B
906 51 UMEÅ
Tel 090/786 54 57
ivar.soderlind@soc.umu.se

Henry Lövbom
Skolgatan 3 A
903 22 UMEÅ
Tel 090/122590
henry.lovbom@privat.utfors.se

Assar Rönnlund - skidåkaren av världsklass

Av Henry Lövbom

- ”Jamen, det är klart att det måste göra litet ont att träna. Det dör ingen av. Eller för resten, det gör ju faktiskt vissa.” Repliken är skidåkaren Assar Rönnlunds i den intressanta boken ”Ur spår” av Christofer Brask och Petter Karlsson, där flera skidkungar porträtteras. Denne Assar Rönnlund, som skaffade sig legendgloria efter sin fantastiska slutsträcka på OS-stafetten i Seefeld 1964. Men vi tar det från början.

Född i Ytterträsk nära Botsmark

Assar föddes den 3 september 1935 i den lilla byn Ytterträsk, en halvmil från Botsmark i Västerbotten som ett av åtta barn till småbrukaren Emil Rönnlund och hans hustru Hanna. Sina första julklappsskidor bröt han av i bygdens enda skidbacke. Då var han sju år. Men tydligen insåg han att längdåkning var en bättre sport – som nioåring vann han skolmästerskapet i Botsmark. Men några tävlingsframgångar att tala om blev det inte förrän han som 18-åring vann äldre juniorklassens millopp i en lokal tävling – Åkullsjöloppet.

Vann militärmästerskap 1956

Assar gjorde rekryten på I 20 i Umeå och väckte uppmärksamhet genom att vinna terrängloppen före ”riktiga” löpare. Så blev det milomästerskap på skidor i Boden 1956. Assar startade tre minuter efter den meriterade skidåkaren Göte Nyman. Efter en dryg mil var Assar ifatt. – ”Det är nog precis där, just när jag ser hans ryggtavla, som jag inser att jag nog är ämnad för skidåkning. Det är min lidnerska knäpp kan man säga. Jag vinner det där loppet med fem minuter och sjutton sekunder.” Fem dagar senare blev han tvåa på samma plats i svenska militära mästerskapet. Sin första civila seniortävling vann han i Skinnarbyloppet i Bygdeå den 15 januari 1956 då han tävlade för Botsmarks SK. Första året som Umekamrat 1957 gjorde Assar SM-debut i Malung med 16:e plats på 15 km och 19:e på 30 km.

Genombrottsåren

1958 vann Assar DM på 15 km före såna storlöpare som Sture Grahn och Lill-Järven Larsson. Vid SM i Kalix i slutet av säsongen visade Assar att han kommit allt närmare toppen med att bli sexa på 50 km, åtta på 30 km och elva på 15 km. Och 1959 vann Assar helt sensationellt tremilen vid SM i Skellefteå. Samma år fick han jobb i Monarks sportaffär i Umeå, den affär där bl.a. Martin Lundström och Harald Eriksson tidigare stått på avlöningslistan. Anställningen där säkerställde tid för träning och tävlingar. Han kom 1960 med till Olympiska Spelen i Squaw Valley där han blev 12:a på 30 km.

Världens främste

Framgångarna fortsatte. 1961 blev Assar tvåa på alla tre SM-distanserna hemma i Umeå efter Sixten Jernberg. Under mars – april det här året vann han 14 av de 16 tävlingar han ställde upp i bland annat femmilen i Lahtis. Och när han i en tävling i Norrbotten vann före sådana stjärnor som Sixten Jernberg, Veikko Hakulinen, Harald Grønningen och Holgeir Brenden utnämnde Idrottsbladet Assar till världens främste skidlöpare. Assar motsvarade epitetet genom att 1962 bli VM-kung i Zakopane med två guld (15 km och stafett) och ett silver (50 km) och fick för det Svenska Dagbladets bragdguld. Vid SM i Sollefteå blev det segrar på 15 och 50 km och andraplats efter Sture Grahn på 30 km.

Assar Rönnlund leder före Sixten Jernberg. (Fotoägare: IFK Umeå)

Duellerna med Sixten Jernberg var många. Vid en kvällstävling startade Assar efter Sixten men hann ifatt honom på upploppet och ett tiotal meter före mål åkte Assar förbi.

- ”Va f-n var det där bra för,” röt Sixten.

- ”Det där har Du tigt om så länge,” svarade Assar

OS i Seefeld 1964

Vid OS i Seefeld 1964 ledde Assar femmilen 38 sekunder före Sixten Jernberg när han bröt ena skidan. I några kilometer åkte han på en turistskida innan han av Barbro Martinsson fick en ny skida men den passade dåligt. Han tog i alla fall silvret efter Sixten, som vann.

Och så kom då det historiska stafettloppet. Karl-Åke Asp, Sixten Jernberg och Janne Stefansson hade åkt de tre första sträckorna. Ryssen Koltjin fick gå ut först på sista sträckan, 11 sekunder före norrmannen Harald Grønningen men hela 32 sekunder före Assar och Mäntyraanta, som stack iväg sida vid sida.

- ”Men hur kunde Du ta in ett så stort försprång på Koltjin och Grønningen och dessutom klara av Mäntyraanta, som ju vunnit både 15 och 30 km?”

- ”Själv var jag i en strålande form den dagen. Grønningen var inte helt kurant och borde inte ha åkt och Koltjin hade dåliga nerver – det visste jag. Han hade förlorat slutsträckan i en stafett mot Per-Erik Larsson. Mäntyraanta hade kört sig helt slut på femmilen, som gick före stafetten.”- ”Efter halva sträckan var Mäntyraanta och jag ifatt Koltjin och Grønningen och åkte direkt förbi. Och när jag ryckte en och en halv kilometer före mål orkade Mäntyraanta inte svara.”

- ”Jag torde ha varit en av de första segrare i skidåkning som gjort en målgest - jag sträckte armarna i luften av pur glädje!

Den annars ganska svårflörtade Sixten Jernberg, som stod vid målet, utbrast:

- ”Det var det jätligaste jag sett !”

Den världsberömda ladan

Men TV-bilden när Assar helt oväntat dök fram vid den berömda ladan har för alltid gett Assar Rönnlund den bragdstatus han så väl förtjänade. Även om han själv, som den verkliga sportsman han var och är, försöker nedtona sin egen insats genom att påvisa konkurrenternas olika handicap. Långt efteråt har Assar avslöjat myten om den där världsberömda ladan.

- ”Ja, det var inte någon lada. Det var en helt vanlig sommarstuga.”

Inför VM i Oslo 1966 rapporterades Assar vara i sitt livs form men blev sjuk och kunde inte åka ett enda lopp. Vid SM gjorde han ett storlopp på 50 km och vann med 3.33 minuter.

Assar Rönnlund vid OS i Innsbruck 1964.
(Fotoägare: IFK Umeå)

1967 var ett bra år

1967 var ett bra år – då tog han storslam på SM i Örnsköldsvik genom seger på såväl 15, 30 som 50 km och vann dessutom Vasaloppet. Vid OS 1968 blev han 11:e man på tremilen och 10:a på 50 km. En månad efter OS vann Assar som förste svensk femmilen både i Lahtis och Holmenkollen. Sitt sista SM tog han hem på femmilen i Östersund 1969. Totalt blev det 13 individuella SM-guld. 1970 gjorde han sina sista tävlingar som elitskidåkare bl a genom att bli SM-trea på 50 km. Men han fortsatte med skidorientering och med vanlig orientering, där han visade sig vara av elitklass på länsnivå. I orientering vann Assar DM-guld i klassen H35 tre år i följd 1971 – 1973.

Uppskattad skidkommentator

Men 1971 startade han en ny karriär som skidkommentator i radio och blev med sina träffsäkra analyser mycket uppskattad. Det var många fler än undertecknad som skruvade ned ljudet på TV:n och hörde på Assars kommentarer i radion i stället.

Någon tränare har Assar aldrig haft. Tekniken var medfödd och grundkondition skaffade han sig genom att arbeta i skogen och i flottningen. Kallkällbacken i Gammliaområdet i Umeå, ett 400 meter långt och segt motlut, kallade Assar för fakirbacken. Där brukade han köra 20 ruscher på raken. - ”Det gav starka ben,” påstår han.

Jobbade som skogsarbetare i sju år

När jag för en lokaltidnings räkning skulle intervjua Assar i samband med att han gick i pension år 2000 visade det sig att han befann sig på dottern Marias och hennes mans tomt i Tavelsjö. Där fann jag honom utrustad med både motorsåg och hörselskydd och i full färd med att fälla några timmertallar.

- ”Jo, jag jobbade som skogsarbetare i sju år i min ungdom,” bekräftade han.

Det finns förstås mycket mer att berätta om denne omåttligt populära skidåkare, till exempel om det vandringspris i Lahtis som han erövrade för alltid men aldrig fick. Men det får vi ta en annan gång.

Skogsarbetaren Assar Rönnlund
(Foto: Henry Lövbom)

Fakta (sammanställt av Vidar Martinell)

Assar Rönnlund Född: 3 september 1935 i Ytterträsk, Sävar.

Klubbar: Furunäs IK 1953-55, Botsmarks SK 1956, IFK Umeå 1957-70, därefter OL & skid-OL för IFK Umeå. Militärtävlingar för I 20 IF, Umeå 1956.

Främsta meriter: OS guld stafett 1964, silver 50 km 1964, stafett 1968.

VM-guld 15 km och stafett, silver 50 km 1962. Vann Holmenkollens 50 km 1962, 1968. Lahtis 15 km 1967, 50 km 1961, 65, 68. Svenska skidspelen 30 km 1965, stafett 1961, 62, 63, 64 och Vasaloppet 1967. vann Kirunaspelen tre ggr. I SM 42 *"pallplaceringar"* - individuellt 13 guld, sju silver, tre brons, stafett ett guld, två silver, tre brons samt i lag sex guld, ett silver och Sex brons. 10 ind. DM.

Övrigt: Två DM i terräng, tre i skid-OL. Norrlandsmästare 10 000 m 1962.

Tilldelades Svenska Dagbladets guldmedalj 1962, Holmenkollmedaljen och

Salpausselkämedaljen 1968. 154 poäng på STORA GRABBARS märke (nr 41)

som endast kräver 30 poäng. Vald till Västerbottens främste idrottsutövare (VK-guldet) 1959. Skrev boken *"UR SPÅR"* 1967.

Skidorienteraren Assar
Rönnlund (Foto: Henry
Lövbom)

Umeå Idrottsförening – idrottens banbrytare i länet

Av Ivar Söderlind

Enligt Nordisk Familjeboks Sportlexikon bildades Umeå Idrottsförening (UIF) i början av 1890-talet och lades enligt andra källor ned 1907. I Västerbottens Idrottsförbunds Årsbok 1910 påstås att bildningsåret skulle vara 1899, en uppgift som med all säkerhet är felaktig. Tillsammans med Umeå Gymnastikförening (bildad 1881 och nedlagd i slutet av 1890-talet) och IFK Umeå (första gången bildad 1897) anses UIF vara idrottens banbrytare i Västerbotten.

Kraftsport på programmet

Bakgrunden till Umeå Idrottsförenings bildande var det gamla intresset i Umeå för atletik och kraftsport. Bland hantverkarna och deras gesäller hade tyngdlyftning och brottning varit nöje och tidsfördriv. Initiativtagare till UIF var juvelerare K E Berg, som tidigare lagt ned mycket tid och arbete för idrotten och skytteväsendet. Till att börja med hade föreningen enbart kraftsport på programmet som viktlyftning, brottning, trapets- och ringgymnastik. Den urstarke svarvaren John R Åhman var en av förgrundsmännen. För "föreningskassans stärkande" ordnades det då och då uppvisningar i Läroverkets gymnastiksal vilket framgår av följande två annonser i Umebladet:

Juvelerare K E Berg

"I gymnastik anställes uppvisning nästa lördagsafton kl 5. I följd af lärjungeantalets stora antal anhålles att de som såsom åskådare önska öfvervara uppvisningen, intaga plats på läktaren, i tamburen eller i sidorummet till höger. Endast ett fåtal äldre personer (men inga barn) kunna få inträde i sjelva gymnastiksalen."

(Ur Umebladet den 18 maj 1898)

Läroverkets gymnastikhus t.h. på 1890-talet innan nya läroverket (nuvarande Mimerskolan) hade byggts. (Foto: Västerbottens Museum)

”OBS! KL. 8,15 OBS! Utomordentlig fin föreställning och Brottningskamp emellan Mästarskapsbrottaren Ahlberg och August Andersson brädgårdsarbetare från Holmsund känd som en af nejdens starkaste män.”

(Ur Umebladet den 6 juni 1898)

Skididrotten fick vind i seglen

Umeå Idrottsförening införde vid sekelskiftet allmän idrott (friidrott) i länet och upptog vid samma tidpunkt cykelåkning och skididrott på programmet. Redan 1900 anordnade UIF skidtävlingar i Umeå, startpunkten för skidlöpningens verkliga expansion i Västerbotten. Skididrotten i södra länsdelen med Umeå Idrottsförening som ledande förening började vid denna tid få riktig vind i seglen och det anordnades många skidtävlingar. Som i de flesta andra föreningar under denna tid var utfärder ett viktigt inslag också i UIF.

Utfärder på skidor och till fots var ett vanligt inslag både i Umeå Idrottsförening och andra idrottsföreningar vid sekelskiftet 1900.

(Foto: Västerbottens Museum)

Många kvinnliga medlemmar

UIF:s skidutflykter i Umeås omgivningar brukade vara mycket välbesökta av både manliga och kvinnliga skidåkare! Umeå Idrottsförening hade nämligen många kvinnliga medlemmar med rösträtt vilket läroverkspojkarna i föreningen inte alls tyckte om som menade att *”tjejsnack ej passar oss idrottsmän”*.

Umeå Idrottsförening arrangerade till läroverkspojkarnas missnöje skidtävlingar enbart för kvinnor vilket framgår av följande annons i Västerbottens-Kuriren den 22 mars 1901:

"De damer som vilja deltaga i den skidtäflan U.I.F. kommer att anordna måndagsmorgonenden 25 mars kl 7 f.m. (Mariebebådelsedag) torde godhetsfullt anteckna sig å lista utlagd i A Forsbergs Färghandel. Starten sker nedanför Stora Hotellet. Styrelsen."

År 1901 hade missnöjet inom UIF växt och tanken på att än en gång bilda en IFK-krets (IFK Umeå) hade mognat och blev verklighet den 6 november 1901 på Nykterhetskaféet i Umeå där 18-årige eldsjelen Ernst Blomberg tillsammans med ett tjugotal unga handelsbiträden, kontorister och gymnasister hade samlats.

Men verksamheten i UIF fortsatte och man anordnade fram till 1907 åtskilliga skidtävlingar, ofta tillsammans med IFK Umeå och Skidklubben Skade, bl a de stora internationella tävlingarna i Umeå 1902.

Nordiska Spelen i Umeå 1902

Skidsporten i Västerbotten slog definitivt igenom i och med *"Nordiska Spelen"* i Umeå 1902, Skidfrämjandets stora internationella tävlingar. Fredagen den 28 februari inleddes spelen med travtävlingar på älven. Stora bron (gamla Tegsbron) och backarna omkring var alldeles "svarta" av folk. På kvällen öppnades Skidklubben Skades Skridskobana (nedanför Stora Hotellet) upplyst av marshaller och kulörta lyktor och med levande musik som festlig inramning. Kvällen därpå var där *"en stor illuminationsfest med bländande fyrverkeri och tjugande musik"*. På lördagsmorgon kl 7 startade skidor 30 km med Nordens mest framstående skidlöpare på startlinjen. Man åkte en bana från Dragonregementets kaserntomt via Tjälamark-Anumark-Ersmark och tillbaka.

"Startplatsen upptogs af massor af åskådare som mottogo de käckä återvändande skidlöparna med skallande bravo- och hurrarop. Vädret var vackert och den på

U. I. F.

håller i och för idrottens befrämjande **storaftonunderhållning**
Söndagen den 3 Mars kl. 7 e. m.
enligt följande

Program.

1. Musik
2. Atletik af samtliga medverkande.
3. Lyftning efter fritt val.
4. Sångnummer.
5. Clown-er af Pelle o. Olle.
6. Lyftning af levande vikt.

◆ Paus 10 minuter. ◆

7. Musik.
8. Brottning.
9. Sång.
10. Champion of the worlds. a
11. Musik.
12. Tablå med sång.
13. Pantomim.
14. Musik.
15. Tablå.
16. Slutmarsch.

Biljettpris: 1:a plats 1 kr., 2:a plats 75 öre, 3:e plats och läktaren 50 öre.

OBS! Biljetter tillhandahållas i Forsbergs färghandel, samt vid ingången från kl. half 7 e. m.

Umeå Idrottsförening.

Annons ur Westerbottens-Kuriren från 1901

en azurblå himmel stigande morgonsolen syntes med välbehag skina på de myllrande människomassorna.” (Ur Västerbottens-Kuriren den 4 mars 1902)

Segrade gjorde J Larsson, Arvidsjaur med tiden 2.22.59 nära två minuter före klubbkamraten A E Grubbström. På tredje plats kom norrmannen Paul Braaten ytterligare 3.36 efter. Bästa länsbo var Olof Zackrisson från Skidklubben Sleipner, Holmsund som kom nia 17 minuter efter tätmannen.

Nordiska Spelens budkavletävlingar på skidor Sollefteå-Örnsköldsvik-Nordmaling-Umeå startade kl 5.40 på lördagsmorgonen och första laget Tunadals IF dök upp vid Stora Bron i Umeå kl 3.30 natten mot söndag. Vid målet för de täflande nedanför Stora Hotellet hade en stor samling infunnit sig. *”Tunadalingen Johansson inryckte helt oväntat och med en sådan fart att de som vid stora bron uppvaktade honom med hurrarop och springande försökte hålla efter fingor finna sig att ge tappt.”* Skidklubben Skade, Umeå kom in på sjunde plats och blev därmed bästa länsklubb.

UIF:s skidtävling för damer vid Nordiska Spelen

Vid Umeå Idrottsförenings skidtävling för damer 5 km under söndagsmorgonen slogs banrekordet av lappskan Christina Persson med tiden 28.15 och tvåa blev fröken Gurli Nottelblad, Umeå Idrottsförening med 32.51.

Backlöpningarna på Röberget började kl 1 på söndagen. I Västerbottens-Kurirens målande referat framgick att *”Människomassor stora så att de påminde om Indiens myllrande millioner hade infunnit sig och åsågo nu, huru den ene våghalsen efter den andre tumlade om som hösäckar nedanför det väldiga hoppet... Snart ändrades förhållandena och bravoropem genljödo vida omkring.”* Norrmannen P Braathens hopp *”togo sig ut som underverk”* och han segrade med ett längsta hopp på 21 meter före Axel Tjernberg, Sundsvalls IF. Bästa länsbo var H Turitz, IFK Umeå som blev femma.

Prins Carl framhöll kvinnornas insatser

Förutom de ovan nämnda tävlingarna anordnades hästhoppning (steeple-chase), distansritt 76 km och sparkstöttingstävlingar Umeå-Yttertavle fram och åter. Söndagkväll kl 8 ägde prisutdelning och avslutning rum på Stora Hotellet där 500 personer trängdes. Prisceremonierna leddes av hedersgästen Prins Carl som särskilt framhöll kvinnornas insatser: *”Vi bringa en särskild hyllning åt de damer som med så mycken käckhet och framgång äfven deltagit i dagens täflingsstrider.”* Vi noterar till slut att penningpriser endast förekom i travtävlingarna (100 kr i första pris). I övrigt delades det ut silverpokaler, silvermedaljer, bronsmedaljer, bågare samt ett antal hederspriser.

Många föreningar med skidor på programmet

Åren omkring sekelskiftet 1900 bildades en hel rad skidföreningar och flersektionsföreningar med skidor på programmet framför allt i Umeå med omnejd. Åtminstone nio ”rena” skidklubbar kom till mellan åren 1895 och 1905: Byske Skidklubb (1898), Skidklubben Skade Umeå (1897), Skidklubben Framåt Teg (1901), Skidklubben Sleipner Holmsund (1901), Örträsk Skidklubb (1901) Nordmalings Skidklubb (1902), Säfvar Skidlöpareförening (1902), Bygdeå Skidklubb 1903 och Innertafle Skidklubb (1905). Det vanliga mönstret för de tidiga skidföreningarna var att verksamheten lades ner efter några år och förutom Skidklubben Skade hade de uppräknade föreningarna försvunnit som registrerade föreningar före 1910. (Skidklubben Skade upphörde 1912).

Förutom dessa ”rena” skidklubbar hade vid denna tid en lång rad flersektionsföreningar, med Umeå Idrottsförening i spetsen, skidsport på programmet t ex IFK Umeå (första gången bildad 1897), Tegs Sportklubb (1898, nedlagd 1901), Lycksele Godtemplares Idrottsförening (1900), Åsele Idrottsförening (1901), Hörnefors Sportklubb (1901), Wännäs Idrottsförening (1901), Idrottsföreningen Fram, Vindeln (1905) och Gunnarns IF (1905). Alla dessa föreningar bidrog till skidsportens snabba utveckling och att det arrangerades skidtävlingar runt om i länet.

Den första tävlingen i allmän idrott 1902

Den första tävlingen i allmän idrott (friidrott) med fullt grenprogram i Västerbotten arrangerade Umeå Idrottsförening den 10 augusti 1902. Föreningen dominerade i kastgrenarna genom att ta de fyra första platserna i både kulstötning och ”discuskastning”. Vi noterar att kraftkarlen John R Åhman, UIF segrade i discuskastning med 27.25 och blev tvåa i kula med 16.14 efter klubbkamraten O Sandbergs 16.46. Det sammanlagda resultatet med vänster och höger hand gällde tidstypiskt nog i kula men märkligt nog inte i diskus. I referat från tävlingen kunde man läsa:

”Resultaten voro ej så glänsande, men anmärkas bör, att alla banor voro uppblötta och förstörda af föregående dagars ihållande regn, ofullständig träning, brist

Annons ur Westerbottens-Kuriren från 1901

på teknik, samt kommer så en viss nervositet vid dessa första täflingar i allmän idrott, så måste man erkänna att resultaten voro medelmåttiga i förhållande till andra, uppnådda på andra orter inom Sverige.”
(Ur Västerbottens Idrottsförbunds Årsbok 1910).

Stora tävlingar i allmän idrott varje år

De kommande åren fram till 1907 anordnade UIF tillsammans med IFK Umeå liknande tävlingar i allmän idrott bland hästtramp och grästuvor på K 8:s ridfält. Det var vanligt att grenar som gång, brottning och cykel ingick i tävlingsprogrammet. Vid stora friidrottstävlingar den 13 augusti 1905 tävlade inte mindre 25 idrottsmän från Sundsvall mot idrottsmän från IFK Umeå och UIF. På programmet stod 12 friidrottsgrenar, cykel och fotboll. Som vanligt segrade UIF:s John R Åhman i diskuskastning (54.85) och blev tvåa i kula (18.15). Denna gång gällde i båda grenarna sammanlagt resultat med vänster och höger hand. Fotbollstävlingen vann Sundsvall mot Umeå med 3-0. I cykelåkning 13 mil Umeå-Nordmaling tur och retur segrade A Degerman, IFK Umeå med tiden 6 tim 21 min 23 sek före H Lundberg, UIF med 6 tim 47 min 36 sek. Denne Lundberg vann den betydligt kortare cykeldistansen 30 km både 1903 och 1904 i samband med tävlingar i allmän idrott i Umeå.

Carl-Nicanor vann vandringspris

Vi noterar också att Carl-Nicanor Andersson, tävlande för Umeå Idrottsförening, år 1906 vann det vandringspris i terränglöpning 5000 m som Norrlands Dragonregemente satt upp. Carl-Nicanor, sergeant vid Norrlands Dragoner, var länets förste långskubbare av rang med 18 DM-tecken i ban- och terränglöpning och 5 DM-tecken i längdåkning på skidor. År 1912, då han tävlade för IF Norrland Dragoner, kvalificerade han sig till maratonloppet (40 200 m) vid OS i Stockholm. I den fruktansvärda hetten blev han 24:e man och tredje svensk med tiden 3.06.13 (personrekord 2.46.08).

Carl-Nicanor Andersson

Föreningen upphörde på grund av ledarbrist 1907

Umeå Idrottsförening fanns inte med när IFK Umeå, IF Norrlands Dragoner (K8), Västerbottens Regementes IF (I 20), Sandviks IK och Umeå Läroverks IF en marsdag 1908 bildade Västerbottens Idrottsförbund. I styrelsen ingick juvelerare K E Berg, initiativtagaren till UIF. Från och med 1907 finns inte Umeå

Idrottsförening representerade i resultatlistor från skid- och friidrottstävlingar och var under denna tid överhuvudtaget inte omnämnda i länspressen. Med all säkerhet upphörde föreningen 1907. Att anledningen var ledarbrist antyds i Västerbottens Idrottsförbunds Årsbok 1910:

"Ledarna John R Åhman, John Hermansson, Hjalmar Edström m fl skydde ej arbete och tid för att föra fram idrottens sak, och det är endast att beklaga att de ej fingo nog understöd från andra håll för att kunna hålla sin förening vid samma lifskraft."

Möbelhandlare John Hermansson, Umeå Idrottsförening och färgare Oskar Sandberg tar tag i varandra i 1900-talets början.

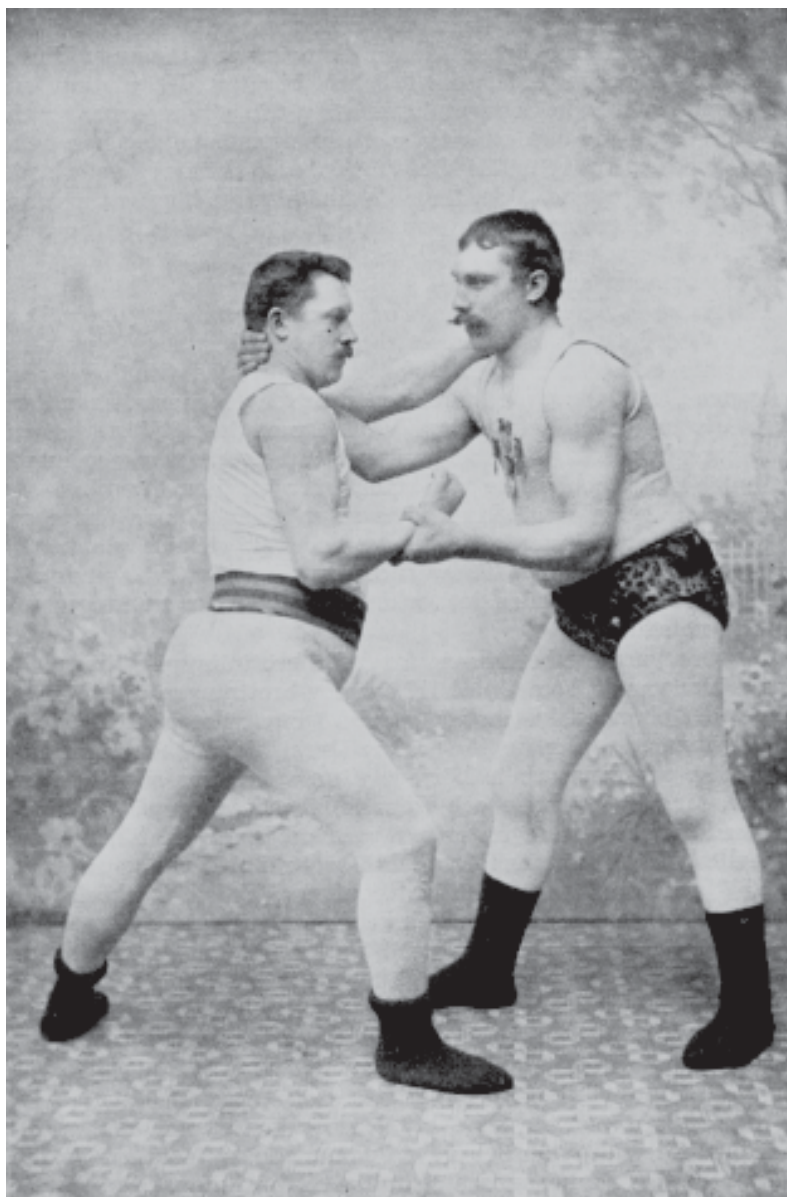
(Foto: Västerbottens Idrottsförbunds minneskrift 1948)

Fotot på nästa sida från 1900-talets början visar idrottsmän både från Umeå Idrottsförening och IFK Umeå. Förste man från vänster i mittraden är Ernst Blomberg, IFK Umeå.

Kanske läsarna kan hjälpa oss att identifiera ytterligare personer på bilden?
(Fotoägare: IFK Umeå, fotot skänkt till klubben av Tommie Strömsöe)

Svarvaren och kraftkarlen John R Åhman, Umeå Idrottsförening t.v. och legendariske "Siljansnäs Anders" som i seklets början turnerade häruppe. (Foto: Västerbottens Idrottsförbunds minnesskrift 1948)

Idrottscafé i Skellefteå den 11 oktober 2005

"Morön BK 70 år"

Av Henry Lövbom

Tisdagen den 11 oktober 2005 hade VIS en caféträff med Morön BK i deras fina klubblokal intill idrottsplatsen Skogsvallen. Det blev en trevlig träff med tyvärr alldeles för få deltagare. Klubbens hedersordförande Birger "Bibo" Boström (han har tidigare varit klubbens ordförande i 17 år) inledde med en historiskt mycket intressant redogörelse för Morö by:s tillblivelse 1784, dess utveckling och avveckling.

Bankbok med 1700 kronor

Med avvecklingen, d.v.s att byaorganisationen med byålderman upphörde, fanns en särskild poäng i att den bankbok med 1.700 kronor som fanns kvar visade sig vara värd 5.000 kronor då beloppet skänktes till ortens EFS-förening. Morön BK bildades 1935 och har alltså fyllt 70 år. Initiativtagare och en av eldsjälarna bakom

Birger "Bibo" Boström och VIS:s ordförande Bengt Forsman vid caféträffen med Morön BK.

(Foto: Ivar Söderlind)

bildandet var Elof Burman, som också blev klubbens förste ordförande. De övriga var Sixten, Seved, Sven och Ivar Andersson, Gunnar och Alvar Stenlund, Sven-Erik Lindgren, Gösta Johansson, Bertil, Bernhard och Karl-Evert Burman samt Karl-Erik Hedlund. Av dessa pionjärer är endast de två sistnämnda i dag kvar i livet.

Fotboll den största idrotten

Fotboll var och är fortfarande den största idrotten men klubben har också haft handboll, volleyboll, fri idrott, skidor, bandy och till och med teaterverksamhet på programmet. 1942 inköptes nuvarande idrottsplatsen Skogsvallen för 4.000 kronor och den invigdes 1945. 1944 gick Morön BK samman med grannen Bergsbyns SK och klubben fick namnet Morön-Bergsby SK. 1985 upplöstes sammanslagningen och Morön BK återtog sitt namn. Redan från början var det

livlig verksamhet i Morön BK och 1937 vann man Älvdalsserien i fotboll. Samma år söktes också inträde i nuvarande Riksidrottsförbundet och i de specialförbund som då fanns.

40 fotbollslag med 1000 aktiva

Fotbollsverksamheten särskilt på ungdomssidan har expanderat enormt och förra året hade man 40 fotbollslag med cirka 1.000 aktiva, de allra flesta under 25 år. Klubben har 1.300 betalande medlemmar och omsättningen per år är cirka 3,5 mkr. Ungdomsverksamheten – man startade en särskild ungdomssektion 1947 – är som redan framgått - mycket omfattande och Morön BK torde ligga i toppen bland länets idrottsföreningar i det avseendet. 1981 vann klubbens herrjuniorlag DM och fick senare göra en resa till Brasilien.

Fotbollslaget i div II Norrland

Herrfotbollslaget nådde på 90-talet div II Norrland och var några år i klass med och rent av bättre än storebror Skellefteå AIK. Under 2000-talet hade man i ett par år ett långtgående samarbete med just Skellefteå AIK, ett samarbete som numera upphört. För närvarande pågår vissa diskussioner om samarbete med både Sunnanå SK och Skellefteå AIK, allt i syfte att om möjligt skapa ett elitlag i fotboll i norra länsdelen. När det gäller damfotboll har Morön BK enligt egen uppfattning en bredare trupp än allsvenska Sunnanå SK. Kvällens avrundande diskussion kom att handla både om idrottens ställning i dag, den tilltagande kommersialiseringen av idrotten och det expanderande problemet att rekrytera ledare på olika nivåer.

Morö-Bergsby SK, segrare i div V, Västerbotten 1965, Norra elitserien. Stående fr.v: Ulf Landström, Hasse Lindström, Palle Holmberg, "Ecke" Hedberg, Kurt Hedström, Roger Andersson, lagledare Håkan Sandberg. Knästeående fr. v: Anders Öhgren, Dan-Anders Holmqvist, Kenneth Holmstedt, Leif Larsson, Barry Johansson, Allan Lundholm.

Bibos krönika om Morön BK

Av Birger "Bibo" Boström

Birger "Bibo" Boström legendarisk ledare och hedersordförande i 71-åriga Morön BK ger här glimtar ur föreningens historia med fokus på de första åren och berättar avslutningsvis om klubbens imponerande ungdomsarbete. "Bibo" (81 år ung) är född och fortfarande bosatt på Morön i Skellefteå. Redan som trettonårig spelade han sin första fotbollsmatch i klubben. Han spelade i A-laget 1944-52, var ordförande i 17 år och sedan hedersordförande. Ordet är ditt "Bibo".

Morön BK bildades i ett torvskjul

Morön BK bildades 1935 i ett torvskjul norr om nuvarande OK-stationen vid E4. Initiativtagare var eldsjelen Elof Burman och övriga var Sixten, Seved, Sven och Tage Andersson, Gunnar och Alvar Stenlund, Sven-Erik Lindgren, Gösta Johansson, Bertil, Bernhard och Karl-Evert Burman samt Karl-Erik Hedlund. Av dessa pionjärer är endast de två sistnämnda kvar i livet. Anledningen till bildandet var suget och längtan efter en egen idrottsförening. År 1937 sökte klubben inträde i de olika specialidrottsförbunden samt i nuvarande Riksidrottsförbundet (RF). Det beslutades då också att inköpa föreningsmärken med Morön BK:s eget klubbmärke.

Tre timmar lång fotbollsmatch

Redan 1936 fixade vi Moröpojkar en pojkserie i fotboll på egen hand. Förutom Morön deltog Norrhammar, stadslaget Pojkarnas IF samt Degerbyn. Jag minns särskilt matchen mot Norrhammar i Fårhågnan (förlust 5-6) efter tre timmars spel. Anledningen till den långa speltiden var att domaren saknade klocka och så länge vi Moröpojkar ledde matchen var det aldrig tal om full tid. Vid ställningen 5-5 enades båda lagen om att fem minuter återstod. Norrhammar tilldömdes en straffspark och avgick med segern 6-5. Vi Moröpojkar lade in en skriftlig protest som avlogs. Däremot fick vi omspel i vår förlustmatch mot Degerbyn. Orsaken var för mycket åskregn. Det kan nämnas att tävlingsjuryn var från Norrhammar. I ompelsmatchen blev det storförlust med 0-11.

Många olika grenar

Redan de första åren ägnade vi oss åt många olika idrottsgrenar. Skidor, landbandy, brännboll på hemgården och friidrott på vägen "Övre Tået". Skidåkning utövade vi på lägderna och över "Lillberget" i anslutning till riktiga "Huvudberget" som även inbjöd till backhoppning. Vid tävlingar utökades skidspåret även till att omfatta Vitberget. Det hände även att skidspåret gick över älven och befintliga

bergsområdet i Södra Hedensbyn. Landbandyklubban var från skogen, en krokig björkgren som snickrades slät på båda sidor. Det hände ibland att det röda nystanet försvann i snödrivorna. Flera kubikmeter snö fick byta plats innan bollen var återfunnen och vi småpojkar kunde spela vidare. Friidrottsgrenarna var längd-, höjd och stavhopp, samt kulstötning där kulan var en lämpligt stor sten.

Träning långt in på kvällarna

En av pionjerna i Moröns BK Gösta Boström berättade om de första åren i en intervju med mig för några år sedan. Gösta är född och uppväxt på Morön och spelade fotboll och nötte upp pojkskorna på Anton Anderssons marker. Det var träning långt in på kvällarna, även i mörker. Fotbollsskor och övrig utrustning fick man hålla sig själva de första åren. Vinterträningen var på älven och i gymnastiksalen i Moröns skola. Grabbarna spelade bandy på älven efter att först ha skottat bort snön. Gösta minns även klubbens teaterverksamhet i Moröns skola och att hans rygg fick mycket stryk när han hjälpte till att bära det tunga pianot från klassrummet till gymnastiksalen.

Skogsvallen såg dagens ljus

Gösta spelade senare högerback i A-laget. Det var mest vänskapsmatcher mot näraliggande klubbar. Lagledare var Karl-Johan Hedlund. Gösta var på 1940-talet med om att färdigställa Skogsvallen. Han arbetade som lastbilsåkare och

Stolta MBSK-medlemmar 1945. Övreraden fr. v: Sverker Andersson, Birger Lundgren, Verner Johansson, Gustaf Hedlund, Sture Stenlund, Gösta Åström, Bertil Lundgren, Magnus Holmström, Ernst Johansson, Josef Öhman, Alvar Stenlund, Sigurd Andersson. Nedre raden fr. v: Gunnar Stenlund, Karl-Johan Hedlund, Sten Stenlund, Bertil Lundberg, Hans Stenlund, Hasse Granström, Evert Johansson, Elof Burman, Torsten Holmström.

upplåt sin lastbil för transporter av matjord. Men utan eldsjälén Elof Burman hade inte Skogsvallen sett dagens ljus. Det fanns alternativ till idrottsplats på Morön. Tre markägare kontaktades. Ett alternativ var vid stadens förråd mot Torggatan där det skulle fyllas upp jordmassor till en naturlig läktare. Men valet föll så småningom på området där Skogsvallen ligger, där det fanns utrymme att sätta upp ett träningstält. Göstas byggfirma har sedan i många år varit hyresvärd för klubblokalen vid Morögatan 17 och färdigställde 1960 klubbens ishockeybana.

Morön BK utför ett stort socialt arbete

Morön BK är mest känt för sitt ungdomsarbete. Klubben är känd för att ta vara på ungdomarna och gör det på ett strålande sätt. Förenings/ungdomsinstruktören Staffan Lindmark har fram till 2000-talet, tillsammans med ledare som klubben förfogat över, byggt upp en stabil grund för ungdomsverksamheten. Skellefteå östra stadsdel är upphämningsområde där bostadsområdena Getberget, Moröhöjden och Morö Backe är dom stora grundpelarna.

Frukterna av detta ungdomsarbete har inte låtit vänta på sig tack vare föräldrakontakter och kontakter i skolorna samtidigt som man haft tillgång till klubbhuset och idrottsplatsen Skogsvallen. Klubbhuset har byggts ut och snyggats upp och därigenom bidragit till ökad trivsel för alla ungdomar vid träffar och efter träningskvällarna.

Stora förändringar

70 år är ingen livslängd för en idrottsklubb men den har ändå gått igenom stora förändringar. Idrottsrörelsen har tvingats följa samma starka utveckling som samhället i övrigt. Idrottsplatsen Skogsvallen räcker inte till och klubben har ett flertal fotbollsplaner för ungdomsfotboll spridda i Morö-Backeområdet och för det erfordras många ungdomsledare. När Morön BK nu passerat de 70 åren är det med tillfredsställelse jag konstaterar att klubben i fortsättningen kommer att bredda verksamheten och satsa ännu mer på ungdomen. Det är många tusen småklubbar, som arbetar under små förhållanden, som bildar det stabila underlag som möjliggör storidrotten. Det är ofta i småklubbar i vårt avlånga land som talanger fostras. Belöningen blir att se sina egna idrottsungdomar senare bli stjärnor i en storklubb. Så länge tusentals småklubbsledare utan själviskt perspektiv på ära och berömmelse axlar sina arbetsbördor är småklubbarnas existens säkrad och deras insatser ännu mer värda att erkännas.

Tack alla ni pionjärer som bildade klubben och en hyllning till Morön BK som i mer än sjuttio år varit framsynt nog att följa samhällets starka utveckling i en stadsdel som ständigt expanderat. Tack för de stora idrottsliga och sociala insatserna med fokus på ungdomssidan. Detta har kunnat ske tack vare uppoffrande insatser från en stor ledarkader som alltid ställt sina krafter till ungdomens förfogande. **"OM LEDARE SAKNAS DÖR VERKSAMHETEN"** brukar det heta.

Idrottscafé i Holmsund den 8 november 2005

”Sandviks IK 100 år”

Av Henry Lövbom

Tisdagen den 8 november hade VIS inbjudit till en caféträff med Sandvik IK:s supporterklubb i anledning av Sandvik IK:s 100-årsjubileum. Sandvik IK:s klubblokal var fylld till sista plats (48 personer, deltagarrekorde för VIS:s caféträffar) när supporterklubbens ordförande Nisse Sundström hälsade välkommen och berättade om supporterklubbens syften och verksamhet.

Skidklubben Sleipner 1901

Lasse Sundström, styrelseledamot i Sandviks IK sedan 1959 och ordförande sedan 1963 redovisade sedan på ett trivsamt sätt klubbens utveckling och avslöjade bland annat att när Sandviks IK bildades 1905 fanns redan sedan 1901 en idrottsklubb, Skidklubben Sleipner, i Holmsund. Den uppgick 1905 i ny-

Nisse Sundström, supporterklubbens ordförande hälsade välkommen till caféträffen. (Foto: Ivar Söderlind)

bildade Sandviks IK. Fri idrott var den första idrottsgrenen för Sandviks IK, företrädesvis kast- och hopp.

Första fotbollsmatchen 1908

Men man började också tidigt med fotboll och 1908 spelade klubben sin första match mot ett läroverkslag från Umeå. Det blev förlust med 1 – 18 och fotbollsintresset svalnade en smula. Simning var också tidigt en gren med många aktiva i Sandviks IK och klubben arrangerade en följd av år DM för Västerbotten med bassängen vid Sandvikskajen som simarena. Till och med en sådan stjärna som Arne Borg har tävlingssimmat där. Tidigare fanns också bandy, ishockey, brottning och boxning på klubbens program. Nu ligger tyngdpunkten på fotboll

men kanske framförallt ungdomsverksamhet förutom i fotboll också i simning, bordtennis och handboll.

Stora framgångar i modern femkamp

Modern femkamp, som startades på initiativ av välkände Svante Rasmusson, har gett klubben många framgångar med SM både individuellt och i lag. Klubben har också arrangerat stora tävlingar, ex.vis NM, i just modern femkamp. Karl-Gustaf "Kalle" Lövgren presenterade en rad intressanta uppgifter från Sandviks IK:s tid

Karl-Gustaf "Kalle" Lövgren berättade om Sandviks IK:s tid som storklubb i skidåkning. (Foto: Ivar Söderlind)

som storklubb i skidåkning med skidåkare som Hjalmar Bergström. Gösta Zackrisson och Assar Lövgren, vilka tre vid SM i Kramfors 1938 blev tvåa i stafett 3 x 10 km före bl.a. IFK Umeå. Lövgren avslöjade också att Ingvald Norman, mest känd som fotbollsspelare och tränare av hög klass, under junioråldern var en helt suverän skidåkare. Anekdoter i massor från gångna tider förgyllde träffen, som blev bortåt tre timmar lång.

Sandviks IK:s klubbstuga invigdes 1971.

Glimtar ur Sandviks Idrottsklubbs 101-åriga historia

Av Ivar Söderlind

Här följer glimtar ur Sandviks Idrottsklubbs 101-åriga tillvaro med fokus på klubbens tidiga historia och på några affischnamn genom åren. Många uppgifter har hämtats ur Karl-Gunnar Nordbrants och Lars Sundströms AB-uppsats "Sandviks Idrottsklubb, Holmsund" från 1972. I nästa nummer av Visuellt kommer Karl-Gustaf Löfgren med rötterna i och ständig ledare i Sandviks IK, att i en längre artikel berätta om skididrottens historia i föreningen.

Bildades i Ordenshuset 1905

Sandviks Idrottsklubb (SIK) bildades i Sandviks Ordenshus den 7 juli 1905. Till styrelse valdes kamrer Otto Lundberg (ordförande), Johan Bergholm (vice ordförande), Elof Sjöström (sekreterare), Magnus Fältman (vice sekreterare), Emil Rehnback (kassör), Johan Karlstedt (intendent) och Johan Sandström (klubbmästare). År 1907 anslöt sig föreningen till Riksidrottsförbundet och 1908 var SIK en av fem föreningar (SIK, IFK Umeå, IF Norrlands Dragoner, Västerbottens Regementes IF och Umeå Läroverks IF) som bildade Västerbottens Idrottsförbund. I dess styrelse ingick SIK:s sekreterare Elof Sjöström. Han har berättat att han åkte sparkstötting till Umeå för att närvara vid bildandet. Han låg kvar där över natten och återvände per sparkstötting dagen därpå. Något arvode eller ersättning för förlorad arbetsförtjänst var det inte fråga om. Vid starten hade Sandviks IK ett 25-tal medlemmar. Under SIK:s fem första år förlorade klubben många av sina nya medlemmar som emigrerade till USA för att där försöka skapa ett bättre liv.

Holmsund år 1905

När Sandviks IK bildades 1905 var förhållandena i Holmsund helt annorlunda än idag. Arbetet i sågverket började kl 6 på morgon och slutade kl 7 på kvällen. På lördagar arbetade man till kl 5. Järnväg och bilar saknades liksom biograf och danssalong. Tre ölförsäljningsställen för avhämtning fanns inom samhället och för många ungdomar var ölpimpling och kortspel det viktigaste nöjet. Nykterhetslogerna samlade en del ungdom liksom skidklubben Sleipner (bildad 1901).

Under denna tid brukade Ernst Blomberg (1883-1967), eldare på bärgningsbåten Belos, samla den idrottsintresserade ungdomen till tävlingar i allmän idrott och fotboll. Han var initiativtagare till IFK Umeås ombildning 1901 och tog nu också

initiativet till bildandet av Sandviks IK. SIK:s första år kännetecknades av en livlig verksamhet med sammanträden varje månad i ordenshuset och träning och tävling på en i all hast iordningställd plan i närheten av såghuset. Planens underlag bestod av ribbfyllning, vilken gjorde att man ibland kunde trampa igenom och sjunka ner ända till knäna. Inköp av spjut, stötkula, diskus, stav, måttband, fotboll m m finansierades genom de danstillställningar klubben anordnade. Ofta ordnades utflykter vid veckosluten, bl a till Ratan och Bredvik. Av klubbens protokoll framgår också att klubben gav ett resebidrag på 25 kronor till medlemmar som önskade resa till de olympiska spelen i Stockholm 1912.

Stora framgångar har Sandviks IK genom åren haft i friidrott, längdskidåkning, bandy, fotboll, simning och modern femkamp. Man har på programmet dessutom haft gymnastik, brottning, ishockey, bordtennis, konståkning, handboll, gång och boxning.

Åtta DM-tecken i fotboll

Den 5 maj 1905 inköptes en fotboll och regelbundna träningar inleddes på "Lövlönn" intill såghuset. Något regelverk kände man inte till men "hands" och "tjuvben" var förbjudet. Sin första fotbollsmatch mot "utombyslag" spelade klubben 1908 då det blev storförlust mot Umeå Läroverk med 1-18. Veckan därpå ordnades en revanschmatch då förlusten "ändast" blev 1-5 då man hade placerat de största och kraftigaste spelarna i försvaret. Fotbollsträning bedrevs flera kvällar i veckan under sommarhalvåret men matchutbytet med andra föreningar var sparsamt ända fram till 1920-talet. *"Det visade sig svårt att få sammanhållning på ett därtill behöfligt antal spelare för att planmässigt bedriva fotbollsspelet"* (Västerbottens Idrottsförbunds Årsbok 1910). Det bör tilläggas att spelarna inte alltid var i bästa form då man spelade sina matcher i Umeå och Hörnefors eftersom man oftast fick lov att cykla till matcherna. Med på träningarna under 1910-talet var ofta flottister från sjömätningsfartygen liksom besättningsmän från lastångare som låg i hamnen. Bland dessa fanns många skickliga fotbollsspelare från bl a England, Frankrike och Österrike. Sandviksspelarna fick av dem lära sig en hel del om *"den ädla fotbollskonsten"*.

Under 1920- och 1930-talet tillhörde Sandviks IK länets bästa fotbollslag med den verkliga glansperioden i mitten av 1940-talet då man var Norrlands bästa lag och kunde ståta med 37 seriematcher i rad utan förlust. Det blev 1943-1946 tre raka seriesegrar i nedre norrländskan division III. Den tongivande spelaren var Tage Ruthström som t o m ansågs ha större utvecklingsmöjligheter än bröderna Nordahl i Hörnefors. Men han nappade inte på de anbud han fick från allsvenska klubbar. Stora grabbar i fotboll, länslagsspelare och uttagna i landslagsmatcher mot Norge och Finland blev förutom Tage Ruthström även Nils Johansson, Bertil

Sandviks IK, fotbollslaget från 1910. Övre raden fr.v: Sander Näslund, Gustav Fältman, Ludvig Andersson, Adolf Nordqvist, Oskar Näslund sam i hatt lagledare Johan Karlstedt. Mellanraden fr.v: Karl Lundgren, Bror Sandström, Petrus Andersson. Nedersta raden fr.v: okänd, Magnus Fältman, Magnus Nordström. (Fotoägare: Sandviks IK)

Sandviks IK:s A-lag 1942. Övre raden fr.v: Lagledare G Larsson, T Ruthström, L Andersson, T Söderman, B Jonsson, Å Johansson, I Norman. Främre raden fr. v: H Bäckman, Y Lundberg, T Lindberg, T Fällman, M Adolfsson. (Fotoägare: Sandviks IK)

Sandviks IK, segrare i div IV södra 1971. Stående fr. v: lagledaren Gunnar Sundström, Arne Wännman, Bertil Gradin, Eilert Lundgren, Bernt Nilsson, Thomas Sjöblom, Ulf Nygren, Eilert Johansson, biträdande lagledare Lars Ström. Knästående fr.v: Åke Forslund, Sten Andersson, Roland Gladh, Mats Lundgren, Sune Sjödin, Karl-Gustav Lövgren med vovven Hacke. (Foto: Stig Hollstam)

Torsten Norman, Åke Johansson och Ingvald Norman, Sandvikare i Nord-Sveriges lag under 1940-talet. (Fotoägare: Sandviks IK)

Friidrottande Sandvikare från 1940,
Kalle Wincent, Martin Fällman, T
Fällman och Assar Lövgren.
(Fotoägare: Sandviks IK)

Kalle Wincent går i mål
på 800 m i ett lopp på
Gamliavallen.
(Fotoägare: Sandviks IK)

Länets förste landslagsman
- spjutkastaren Ivar Nilsson,
Sandviks IK.

Jonsson, Åke Johansson, Harald Sjöblom, Leif Andersson, Torsten Norman och Ingvald Norman.

Under 1950-och 1960-talen spelade Sandviks oftast i div III med blandade framgångar. Totalt har det blivit åtta DM i fotboll (1931, 1934, 1936, 1937, 1945, 1946, 1949 och 1954).

År 2006 har fotbollen ett representationslag i division 4 med målsättningen att snabbt avancera till division III. Totalt deltar nära 400 ungdomar i klubbens fotbollsverksamhet allt från bollek för 5-6-åringar till juniorfotboll i 16 olika lag. Damfotbollen bedrivs i samarbete med Obbola IK sedan några år tillbaka.

En av länets bästa föreningar i friidrott

Ända från starten 1905 fram till 1940-talet var klubben en av länets främsta föreningar i fri idrott. Totalt har man vunnit ca 90 DM-tecken. Första tävlingen hölls redan den 8 oktober 1905 då 17 av klubbens 28 medlemmar deltog. Segrarna vid premiärtävlingarna: 100 meter Johan Sandström 12.0 sek, spjutkastning Olof Fältman 58.48 (sammanlagt vänster och höger hand), höjdhopp Gustav Vincent 1.25, stavhopp Oskar Carlsson 2.50 m, tresteg Helmer Fällman 10.78 och längdhopp Johan Sandström 5.12. De första åren anordnades sedan många friidrottstävlingar för klubbens medlemmar. Så småningom började tävlingsutbytet med andra klubbar där triangelmatcherna var mycket populära. I början av 1920-talet deltog SIK i stafettävlingen *"Umeå Runt"* och från 1926 anordnade man tillsammans med IFK Holmsund *"Skärgården Runt"* som sedan fick namnet *"Holmsund Runt"*. Under 1910-talet dominerade Adolf Nordkvist, Sandviks IK kastgrenarna i länet och vann inte mindre än 16 DM-tecken 1913-1922: åtta i diskus, fyra i slägga, tre i spjut och ett DM-tecken i kula. Hans bästa DM-resultat var 62.74 i diskus, 32.94 i slägga, 76.65 i spjut och 17.49 i kula. Alla resultat var självklart sammanlagt vänster och höger hand!

Som en blixtr från klar himmel betraktades i länspressen Sandvikaren Kalle Vincents 15.48,4 på 5000 meter i svenska godtemplarmästerskapen 1930. Det tidigare distriktrekordet var 16.25,4. Han hade ett ovanligt stort register från 400 meter till 5000 meter samt terränglöpning. Hans bästa resultat i övrigt var 51,2 på 400m, 2.01,0 på 800m och 4.06,2 på 1500m. 10 gånger vann han DM åren 1929-1937. Kalle var en utomordentlig talang som skulle nått väsentligt längre om han inte jämt och ständigt råkat ut för skador i sitt fotbollsspel.

Sandviks IK:s allra största namn i friidrott är spjutkastaren Ivar Nilsson (1904-1985) med sensationell landskampsseger mot Norge på Stockholms Stadion 1933 som främsta merit. Han segrade med distriktsrekordet 63.45 som stod sig i 11 år. Ivar började kasta spjut redan i skolåldern och var helt och hållet självlärd. Han

vann åren 1922-1940 totalt 30 DM-guld i fyra grenar: stav, kula, slägga och spjut. I specialgrenen spjut blev det nio DM-tecken 1923-1940, bästa segerresultat 1936 med fina 62.97. Två gånger deltog han vid SM: 1932 då han blev trea med 58.05 och 1933 då det blev SM-silver med 60.73. Som skeppare på en bogserbåt med långa arbetsdagar var det svårt för Ivar att kunna träna ordentligt. Han brukade ta med sig en hink med sten på bogserbåten och tränade sedan genom stenkastning från båtdäcket. Ivar avslutade sin långa idrottsmannabana på ett sätt som gått till idrottshistorien. Vid norrländska elitspelen på Gammliavallen i Umeå 1942 vann *"prisutdelaren"* Ivar Nilsson otränad och 38 år gammal på 60.06. För den prestationen fick han Västerbottens-Kurirens guldplakett för bästa idrottsprestation under året.

Andra framgångsrika friidrottare med DM-guld under 1920 och 1930-talet var kastaren Bengt Fällman, Martin Fällman i häck, tresteg och tiokamp, samt Magnus Nordström och A Boström i spjut I början av 1940-talet slutligen vann Sören Lundgren tre DM-tecken i höjd, bästaresultat 1.80.

Efter 1940-talet har friidrott inom SIK förekommit i blygsammare omfattning. Idag bedrivs friidrott främst på senior och veterannivå med deltagande i ett antal långlopp. Klubben har även ett par framgångsrika friidrottsveteraner, Sune Persson och Henning Perneholm, som varje år tar hem åtskilliga medaljer i alla valörer vid Veteran-DM och Veteran-SM på arena.

Skidor en paradgren med Hjalmar Bergström som toppnamn

Längdåkning på skidor har varit en av Sandviks IK:s paradgrenar och från 1907 anordnades varje år flera skidtävlingar där distriktets bästa skidkämpar ställde upp. Deltagarna i dessa skidtävlingar liksom i de flesta andra skidtävlingar i 1900-talets början var oftast arbetare men det kom även deltagare från andra samhällsklasser. De mest skiftande yrken var representerade i resultatlistorna som stabbläggare, bryggare, snickare, förmän, handelsbiträden, kontorister etc. Att ledarna i föreningarna däremot nästan uteslutande tillhörde samhällets toppar i ekonomiskt och socialt hänseende är också ett mönster som ständigt återkommer.

Klubbens skidlöpare hade stora framgångar fram till 1940-talet. Goda skidlöpare under 1910- och 1920-talet var Ludvig Lindström, bröderna Albin, Einar, Richard och Johan Zakrisson, Johan Vincent, Rickard Nyström och Verner Eriksson.

Hjalmar Bergström (1907-2000) är den mest meriterade i klubben med fyra VM-medaljer och två SM-segrar. Han var uppväxt i Holmsund och tävlade under hela sin aktiva tid för Sandviks IK. Han är en av Västerbottens bästa skidåkare genom tiderna och var en utomordentlig allroundåkare som behärskade alla distanser. Redan 1928, 21 år gammal, överraskade den gänglige Lövö-pojken med att bli

trea på 50 km vid SM i Sundsvall efter John Lindgren och Sven Utterström. Internationellt debuterade han vid VM i Zakopane 1929 där han blev bronsmedaljör på 18 km och sexa på 50 km. Distriktsmästare för Västerbotten blev han för första gången i Umeå 1930 med seger både på 30 och 50 km. På grund av snöbristen detta år måste spåren läggas över frusna sjöar och längs åkrar och vallar. Vid SM i Arvika samma år blev han i den klena snötillgången trea på 3-milen och femma på femmil. I sitt livs enda Vasaloppsstart, också 1930, kom han på femte plats sedan han haft ledningen med en minut vid Oxberg. I det dåliga värföret de sista milen tog han alldeles slut. Vid SM på 50 km i Umeå 1931 kom Hjalmar femma och i Östersund 1932 var det dags för första SM-guldet. Efter en fantastisk forcering på slutet vann han 1.03 före J A Persson, Arjeplog. Vid 34 km låg Sandvikslöparen inte bättre än sju i loppet! I den "arktiska" kylan i Boden 1933 kom Hjalmar på medaljplats både på 15 km (trea) och 30 km (tvåa).

Mest känd är säkert Hjalmar för insatsen på 50 km vid OS i Garmisch 1936, den kanske största framgången för svensk skidsport genom tiderna. Sandviksåkaren slutade på fjärde plats efter sina svenska lagkamrater Elis Wiklund, Axel Wikström och Nils Englund. Hjalmar fortsatte att tävla till 1930-talets slut utan att nå upp till samma resultatnivå som tidigare år. Åren 1937 och 1938 vann han DM för Västerbotten på 15 km. Båda åren vann också Sandviks IK, stafett-DM med Hjalmar som ankare. Vid SM 1938 hade Hjalmar sin sista stora framgång då Sandviks IK tog hem stafettsilvret 40 sekunder efter Kramfors men 2.35 före IFK Umeå. Under 1940- och 1950-talet fortsatte han att främja intresset för skidsporten som uppskattad tränare för Västerbottens skidungdom och banläggare vid bl a SM i Umeå 1952.

Ännu en skidlöpare av internationell klass var Gösta Zakrisson som efter sina insatser vid SM 1936 (sexa på 30 km och sju på 50 km) och SM 1937 (trea på 50 km) uttogs till internationella skidtävlingar i Chamonix, Frankrike 1938 där han slutade fin 11:a på 50 km. Vid SM i Kramfors 1938 blev Gösta tillsammans med Hjalmar Bergström och Assar Lövgren tvåa i stafett 3 x 10 km.

I början av 1940-talet var Ingvald Norman den som med framgång förde klubbens färger och blev 1944 distriktsmästare på skidor för juniorer. Ingvald blev senare framgångsrik fotbollsspelare i Sandviks IK, Lycksele IF (allsvenskt kval 1956) och i länslaget. Efter den aktiva tiden hade han stora framgångar som fotbollstränare.

I och med att Holmsunds Skidklubb bildades 1947 upphörde Sandviks IK med skididrott men kom igång igen på 1960-talet med i första hand

Sandviks IK:s simtävlingar vid Djupvikshamn blev från början av 1910-talet ett begrepp i södra Västerbotten. Publiktillströmningen var alltid mycket stor. (Fotoägare: Sandviks IK)

Sandviks IK:s bandy grabbar 1931. Rudian Lindberg, Kalle Wincent, Bror Lundberg, Assar Löfgren, Algot Rönnmark, Almer Sandgren, Vilmar Larsson, E Lundberg, Arne Sjöström, Bertil Zakrisson och G Åberg. (Fotoägare: Sandviks IK)

Hjalmar Bergström
Sandviks IK, klubbens främste
skidåkare genom tiderna med
fyra VM-medaljer och två SM-
segrar.

ungdomsverksamhet. Idag bedrivs skidor som motionsverksamhet då det de senaste vintrarna har varit blygsamt med tävlingar (lite snö och dåligt med ledare).

Simning med drygt 30 DM-titlar

Från 1912 ända fram till 1931 arrangerade Sandviks IK alla DM i simning (avbrott 1916). Det var tack vare storartat tillmötesgående från Sandviks Ångsågs AB som föreningen år efter år kunde åta sig uppdraget (*Västerbottens-Kuriren*, 25 juni 1935). Sandviks IK:s simtävlingar vid Djupviks hamn blev från början av 1910-talet ett begrepp i södra Västerbotten. Flispråmar tjänstgjorde som åskådarläktare och inramade samtidigt tävlingsbanorna på ett naturligt sätt. Publiktillströmningen var alltid mycket stor. Vi saxar ur *Västerbottens-Kuriren* om sim-DM den 4 augusti 1924:

”Alla tillgängliga sittplatser som iordningställts av arrangörerna voro upptagna och på omkringliggande backar, i motor- och segelbåtar hade intresserade män, kvinnor och barn placerat sig för att få en skymt av kämparna i det våta elementet. Sedan en avdelning av Västerbottens regementes musikkår spelat ett nummer intogo tävlingsfunktionärerna sina platser precis på slaget 1.30 och kampen kunde börja.”

Under de första åren var det länets bäste simhoppare N Gumealius som höll i trådarna. Han arbetade som ingenjör vid ombyggnaden av Sandviks såg. Från 1916 var det konsuln och skeppsklareraren Berndt Lundstedt (legendarisk idrottsledare och fotograf) som var tävlingsledare och oftast också sekreterare och tidtagare. Han hade länge sitt kontor vid Djupviks hamn och under hans entusiastiska ledning blev simtävlingarna i Sandvik verkliga folkfester med stor publikanslutning vid Djupvikskajen. Där hade man byggt upp hopptorn och bogserat dit flisråmar som tjänstgjorde som åskådarläktare och samtidigt inramade tävlingsbanorna. Publiktillströmningen var alltid stor och det ekonomiska utbytet blev i allmänhet mycket gott. Mycket publik var det t ex 1927 då världsmästaren Arne Borg inbjudits till SIK:s nationella tävlingar och ensam simmade mot ett stafettlag, som bestod av länets bästa simmare. På kvällarna arrangerade man simmarfester, ibland på Hamnplanen och ibland i Folkets Park.

Sandviks IK dominerade under denna tid simsporten i länet med totalt 31 erövrade DM-tecken fram till och med 1931! Redan 1912 vann ingenjören N Gumaelius både raka hopp och svikhopp och upprepade segrarna året därpå. I frisim var Ragnar Bäckström det stora namnet med fyra DM-tecken på 500 och 1000m åren 1917-1922. Bland övriga framgångsrika Sandvikssimmare under 1920-talet bör ytterligare några namn framhållas. Erik Bäckström vann fyra DM i bröstsim 1922-24, Alex Fält tre DM på långdistans 1926-27 och Georg Nilsson tre DM i raka hopp 1925-29.

Under 1930-talet, då både Umeå och Skellefteå erhöll Varmbadhus, blev det allt svårare för SIK-simmarna att hävda sig i konkurrensen. Den sista simtävlingen i Djupviks hamn anordnades 1951, då klubben stod som arrangör för

Norrlandsmästerskapen. Under 1950- och 1960-talen inskränkte sig simverksamheten inom klubben till olika former av simskoleverksamhet. Simsporten fick en nytändning 1971 då badhuset stod färdigt. Sedan dess har Sandviks IK haft en omfattande ungdomsverksamhet och har tillsammans med Umeå Simsällskap och Skellefteåklubben S34 dominerat simningen i länet. Framgångsrikast bland Sandviks simmare har Annika Ulvehall varit. Hon var med vid OS i Moskva 1980 och ingick i det svenska laget på 4 x 100 m medley, som slutade fyra. Hon flyttade till Kristianstad efter säsongen 1980 och erövrade kommande år SM-guld och SM-silver på 100 m ryggsim. Dessutom slog hon svenska rekord på bägge ryggsimssträckorna.

Sandviks IK har idag cirka 40 ungdomar i tränings- och tävlingsverksamhet och ungefär 200 barn i simskola. Lärarna i simskolan är en blandning av ”gamla” simmare och aktiva ungdomar. Lärarna utbildas kontinuerligt såväl i ledarskap, simtekniker som praktiska livräddningsövningar.

Bandy och ishockey

Bandy togs upp på programmet 1928 och SIK tillhörde de bästa klubbarna i Västerbotten under 1930- och början av 1940-talet. Men början var mindre lovande då man i sin första match 1928 utklassades av IFK Umeå med 1-18. Redan året därpå gick det bättre då man besegrade IFK Umeå men sedan förlorade DM-finalen mot Skellefteå IF. År 1930 var det dags för första DM-segern och den andra och sista tog SIK hem 1939. Toppspelare i bandy var i första hand Leif Andersson och Assar Löfgren. Både ekonomiska problem och ledareproblem gjorde att en nedläggning av bandyn diskuterades både på 1930- och 1940-talet men den fanns kvar ända till 1951 då ishockeyn tog över. Redan 1943-44 fanns ishockey på programmet under en enda säsong då Sandviks IK deltog i Umeåserien och slutade på fjärde plats bland sju deltagande lag. Ishockeyn lades ned 1944 av ekonomiska skäl. Då sporten togs upp igen 1951 rönt den till en början stor popularitet och Sandvikslaget hävdade sig väl i division II. 1962 hade de ekonomiska problemen blivit så akuta att klubben inte fann någon annan utväg än att upphöra med ishockeyn. Sedan dess har SIK tidvis ordnat ishockeyturneringar för pojkar i skolåldern.

Modern femkamp

Största framgångarna under senare år har föreningen nått i modern femkamp med Svante Rasmusson som den stora stjärnan. Vem minns inte Svante Rasmusson i OS i Los Angeles 1984 där han bara var ett snedsteg från att ta olympiskt guld. När drygt 1000 m återstod av den avslutande terränglöpningen löpte han förbi italienaren Daniele Masala och såg ut som en vinnare. Men när endast 20 m återstod trampade Svante snett i den lösa sanden. Han snubblade till och förlorade guld.

Under sin femkampskarriär blev Svante OS-fyra i Moskva 1980, OS-tvåa 1984, VM-fyra 1981, VM-femma 1983, svensk mästare 1981, 1983, 1984 och på hemmaplan 1987. Dessutom blev han OS-trea i lag 1980, och svensk lagmästare för Sandviks IK fem år i rad 1984-1988. Lagkamrater 1984 och 1985 var Roderick Martin och George Horvat, 1986 och 1988 Roderick Martin och Mikael Ekenberg samt 1987 Roderick Martin och Lars Mattsson. År 1988 vann Roderick Martin SM före Svante Rasmusson och samma år blev Roderick även nordisk mästare.

Tilläggsas kan att Lars Mattsson blev nordisk juniormästare och Mikael Ekenberg SM-trea 1990 samt NM-tvåa 1992.

Sandviks IK vann 1984 sitt första SM i lagmästerskap i modern femkamp genom George Horvath, Roderick Martin och Svante Rasmusson

Sandviks IK har på ett utmärkt sätt till allas belåtenhet arrangerat stora tävlingar i modern femkamp som SM 1987 och Europamästerskapen 1989. Vid EM-tävlingarna i juni 1989 fanns femkampare från 10 länder på plats i Umeå.

På kvinnliga sidan var Anna Wiklund framgångsrik i slutet av 1980-talet och början av 1990-talet. Hon tog hem SM-brons 1989 och 1992 och blev SM-fyra 1990 och 1991. 1989 blev det även brons vid nordiska mästerskapen. Bästa meriterna på kvinnliga sidan har Frida Kröger Nygren med ett stort antal guld- och silvermedaljer från Junior-SM, Junior-NM, Senior-SM samt bra

Frida Kröger Nygren

placeringar i ett antal World Cup-tävlingar. Hon blev svensk mästare 1999 och har inte mindre än fem tredjeplatser vid SM åren 1993-2000. Från slutet av 1990-talet har unga Lina Johansson nått goda resultat både inom landet och utanför Sveriges gränser. Hon är en av landets mest lovande femkampare med vinster i

USM och Nordiska Mästerskapen för juniorer. Vid Stora SM blev hon trea 2002 och 2005 samt tvåa 2003. Vid Nordiska Mästerskapen 2005 vann hon både junior- och seniorklassen och ingår i förbundets SOK-satsningar inför OS 2008.

Övriga sporter

Handboll togs upp på programmet redan 1943 och utgjorde då en del av den kvinnliga gymnastikverksamheten. År 1951 stod Sporthallen i Holmsund klar och klubbens representationslag spelade sedan under några år i division III. SIK beslöt sig att lägga ned handbollen 1962 då det visade sig att spelarmaterialet var för litet för att ha två handbollslag i Holmsund. IFK Holmsund blev då "ensamma på täppan".

Kraftsporterna **brottning** och **boxning** har bedrivits under kortare perioder. Brottningen upphörde 1938 på grund av dåligt intresse, medan boxningen lades ned med anledning av ekonomiska problem och all utrustning skänktes 1959 till den nybildade boxningsklubben i Holmsund. År 1928 bildades en sektion för **gymnastik** där framför allt kvinnor/flickor deltagit. På senare år har verksamheten koncentrerats till ungdomsgymnastik för flickor. **Bordtennis** har funnits på klubbens program under olika tidsperioder och har under senare år i första hand bedrivits med skolungdomar från 7 års ålder och uppåt. Under 2000-talet har SIK:s bordtennisspelare seriespelat i division 6 Västerbotten. **Triathlon** kom med på SIK:s program 1994. Denna "nya" sport består av tre grenar som genomförs i en följd utan avbrott. Vid mästerskapstävlingar gäller i regel 1500 m simning, 40 km cykling och 10 km löpning. Vid SM på långdistans 1998 vann Sandviks IK lagtävlingen. I laget ingick Lars Mattsson, Anders Mannelqvist och Rikard Hedelin. De största framgångarna har Lars Mattsson haft med seger i en Iron Man tävling i början av 1990-talet som främsta merit.

Konståkning, cykel och gång är andra sporter som SIK har haft på sitt program under kortare perioder.

Idrottsanläggningar

Efter Sandviks IK:s bildande 1905 utövades allmän idrott och fotboll på tidigare upplagsplatsen för koksflis vid Sandviks industriområde (söder om Lönnbergs stenindustri). Som tidigare nämnt höll man även till på en plan i närheten av såghuset. En ny och mer ändamålsenlig fotbollsplan anlades 1912 nedanför Sandviks skola. Det var Sandviks Ångsågs AB som upplät mark och bidrog med 400 kronor. När Salinvägen skulle dras fram i början av 1920-talet visade det sig att den skulle passera rakt över fotbollsplanen och en ny idrottsplats började byggas på den s k Backlundska gården. Efter mycket bekymmer med köpekontraktet (köpesumma 8.200 kronor), där olika organisationer i samhället och Folkets-park föreningen räddade situationen, stod idrottsplatsen klar 1923. Men den tredje idrottsplatsen blev ej vad man hoppats på. Ekonomiska problem och det sankt läget, som gjorde det svårt att förverkliga friidrottens krav på hopp-,

Entrén till Sandviks idrottsplats 1938. (Fotoägare: Sandviks IK)

Läktare uppförd i samband med invigningen av idrottsplatsen 1937, störst i Västerbotten med 650 platser. (Fotoägare: Sandviks IK)

kast- och löparbanor, gjorde att man började planera för en ny idrottsplats på Lövön och en idrottsplatsförening bildades 1935. Med stöd av Sandviks Ångsågs AB, som bidrog både med mark på Lövön och ekonomiskt hjälp, påbörjades de besvärliga schaktningsarbetena (nivåskillnaden var hela 1,78 m). Sommaren 1937 stod den kompletta idrottsplatsen med läktare klar. Vid den högtidliga invigningen den 18 juli invigningstalade landshövding Gustaf Rosén innan friidrottstävlingar tog vid med deltagande av olympiske guldmedaljören på 5000 meter i Berlin 1936 Gunnar Höckert, Finland.

I slutet av 1940-talet var fotbollsplanen ordentligt nedsliten och en omläggning blev nödvändig. Vid besiktningen av huvudplanen dömdes den nysådda gräsytan ut av Riksidrottsplatskommitténs expert som påstod att gräsmattan ganska snart skulle komma att slitas ned. Genom åren skulle det visa sig vara ett helt grundlöst påstående. Vid återinvigningen den 15 juni 1952 celebrerades det hela med en fotbollsmatch mot allsvenska IFK Göteborg. Idag har den fullstora fotbollsplanen kompletterats med två 7-mannaplaner för ungdomsfotbollen. En nybyggd läktare och ny verkstadslokal för garagering av traktor och gräsklippare gör bilden komplett!

En bidragande orsak till den goda utvecklingen av idrotten i Holmsund var tillkomsten av länets första sporthall, då norra Europas största idrottshall, som invigdes 1952. Det var direktören Lennart Gabrielsson i SCA som tog initiativet att bygga om det gamla hyvleriet som hade räddats när Sandviks sågverk brann ned 1949. Under 2006 förintades den rivningshotade hallen vid en våldsam brand!

I april 1971 invigdes SIK:s nya tjusiga klubbhus intill idrottsplatsen. Medlemmarna i klubben bidrog med frivilligt arbete motsvarande ett värde på 20 000 kronor!!

Ordförande i 43 år

Avslutningsvis är det på sin plats att framhålla ”Mr Sandvik” Lasse Sundström, ordförande i klubben sedan 1963. Han har många glada minnen från sina många år som ordförande och aktiv i klubben. Själv har han spelat handboll och ishockey i SIK. Lasse tycker det bästa och roligaste är att så många ungdomar har fostrats i klubben. Som gammal lärare vet han hur viktigt det är att de unga har ett meningsfullt fritidsintresse. Många har i vuxen ålder berättat hur mycket Sandviks IK har betytt för dem. Idag har Sandviks IK ca 800 medlemmar med fotboll, simning, friidrott, modern femkamp, triathlon, bordtennis och skidor på programmet.

Tävlingsregler i skidor i 1900-talets början

Av Lars Lindgren

Före 1910, då det första svenska mästerskapet arrangerades, hade längdåkning ingen riktig tävlingsregel. En del anvisningar fanns naturligtvis om hur starten skulle gå till, om skidbyte, om man fick ta av sig skidorna i backar och springa i stället m.m.

Sprang med skidorna

Ett exempel på det sistnämnda är ett lopp från början av 1900-talet. Vid en tävling i Finland (Helsingfors, 7 mars 1909, 30 km (3x10 km)) blev det en spurtstrid mellan de två legendarerna Matti Koskenkorva och svensken Haldo Hansson. På upploppet tog Koskenkorva av sig skidorna och sprang den sista biten och vann tävlingen två sekunder före Hansson. Den här tävlingen gick faktiskt med gemensam start.

De första tävlingsreglerna 1910

Svenska skidförbundets första tävlingsregler kom i januari 1910 och de grundades delvis på Skidfrämjandets tidigare anvisningar, men det hade nu tillkommit att

- o inga andra fortskaffningsmedel än skidor är tillåtna
- o endast muskelkraft får tas i anspråk
- o starten ska äga rum med tidsmellanrum
- o om en tävlade blir upphunnen ska denne på begäran gå ur spår och inte på något sätt hindra den som vill passera

Tillägg 1912

Något direkt förbud att ta av sig skidorna och springa fanns inte, men ett sådant kom i ett tillägg 1912. Ett skidbrott skulle dock tillåta en tävlade att fortsätta till fots, men stavar och skidor måste tas med till målet och visas upp för någon tävlingsfunktionär. Dessa tillägg finns av någon anledning inte med i de regler som kom 1915.

Hemliga banor

Vid årsmötet i november 1916 bestämdes att banorna för längdlopp skulle hållas hemliga fram till starten. Kunde man bevisa att någon deltagare hade åkt banan i förväg blev denne diskvalificerad.

Man ansåg, att de som bodde på orten för en tävling skulle få för stora fördelar om man höll banan öppen för träning dagarna före tävlingen. I Skidfrämjandets anvisningar (före 1910) stod att starten kunde ske gemensamt och i oktober 1921 bestämde Skidförbundet att ”en tävlingsarrangör, för viss tävling, kunde fastställa att starten skulle ske gemensamt eller i grupper”

Vinteridrott - råd till skidlöpare.

Vi fästa skidlöparens upmärksamhet på att saltlake, struken under skidorna, göra att dessa glida med lätthet, äfven om snön är mycket kram. Då det emellertid kan vara svårt nog att medföra saltlake, kunna vi meddela, att om man väl ingnider skidorna med spicken sill, gör detta samma nytta, i synnerhet som vid denna ingnidning äfven något fett afsättes på träet. Detta medel är med framgång försökt af idrottsmän på längre skidturer.

(Ur "Tidning för Idrott", No 2, 15 januari 1888)

Skidor

af björk, ask och lönn, med flere träslag,
tillverkas i olika modeller, back-
såväl som löpskidor.

Godt *material* och *arbete* utofvas.

Stafvar, önskliga bindningar samt torr
skidvalla finnes ständigt på lager.

Prisuppgift och katalog lämnas franko på begäran.

Umeå Nya Skidfabrik,

Rikst. 464.

Umeå.

Rikst. 464.

Annons ur Västerbottens Idrottsförbunds årsbok 1910.

Idrottscafé den 7 februari 2006 i Byske

”Byske IF 100 år”

Av Henry Lövbom

Tisdagen den 7 februari 2006 hade Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap tillsammans med Byske IF en lyckad caféträff med ett 30-tal deltagare. Träffen hölls i Byskes gamla kommunalhus, i dagligt tal kallat ”Dammen”.

Var det bättre förr?

Byske IF:s Roger Nilsson hälsade välkommen och förklarade att kvällens tema var ”Var det bättre förr”. Men utanför det temat berättade Roger att Byske IF ansökt om att få arrangera en landskamp i fotboll i anslutning till jubiléet och att man ska arrangera en match mellan Umeå IK:s mästar-signerade damlag och ett norskt lag någon gång under sommaren 2006. Den jubileumsutställning som man, förutom en jubileumsskrift, just nu med Kurt Karlsson i spetsen arbetar med, ska innehålla ett särskilt ”Orvar Bergmarkrum” med material som man

Roger Nilsson hälsade välkommen.
(Foto: Ivar Söderlind)

fått låna från Örebro SK. Orvar Bergmark är klubbens i särklass mest kända idrottsman som under åren i Örebro SK spelade 167 allsvenska fotbollsmatcher och 94 landskamper i fotboll. Han spelade i det svenska landslag som 1958 tog VM-silver och fick samma år Guld-Bollen. Efter sin aktiva fotbollskarriär var han svensk förbundskapten i några år. Men Orvar var också bandyspelare av klass och spelade som sådan 20 landskamper. Under ungdomsåren hemma i Byske visade sig Orvar även vara duktig i fri idrott - som 15-åring var han bäst i Sverige i sin åldersklass i kulstötning. Vid en tävling på Norrvalla i Skellefteå i september 1946 stötte han 4-kiloskulan 15.92 m.

Proffsförklarad ?

Mindre känt är nog det som avslöjades på träffen, att Leif Gustafsson, fritidschef i Skellefteå kommun, varit nära att bli proffsförklarad. Leif, byskebo av födseln, tävlade i simning för Byske IF men började under simmarkarriären också träna ungdomar i simning. För det uppbar han ett årsarvode på etthundra (100) kronor. Detta hade kommit till Västerbottens Simförbunds kännedom och Leif Gustafsson fick ett strängt brev från förbundet.

- Jag minns inte säkert om det var en direkt avstängning från tävlingssimmandet eller bara ett hot om avstängning, har Leif berättat efteråt.
- Det hade i varje fall inte någon praktisk betydelse.

Fotboll i 24 minusgrader

Att fotbollsspelarna hade det kärvare förr dokumenterades av flera f.d. aktiva. Vid en kvalmatch till div. II var det 24 grader kallt och domarns pipa frös ihop. Att cykla till matcher var inte ovanligt – längsta cykelturen var nog till en match i Kåtaslet – cirka sju mil enkel väg. Och ekonomin var kärv. När laget skulle flyga (från Luleå) till en match i Kiruna åkte bara de elva spelarna - lagledare och avbytare fick stanna hemma för att spara på resekostnaden.

Fri idrott var tidigare en framgångsrik gren för Byske IF - man vann till exempel Stadslöpningarna i Skellefteå flera år i rad och löparen Karl Olsson vann år 1924 DM på 800 och 1500 meter.

Ishockey och simning i Byske

Ishockey startade i Byske i slutet av 40-talet och den första matchen spelades 1949. Men 1954 lade hockeyn ned – man sålde målburar och benskydd. Men några år senare återuppstod hockeysektionen och man hade till och med internt seriespel. När man 1963 vann div III-serien i ishockey var en i laget Jan-Erik Lindh, som också spelade i Västerbottens TV-pucklag. Han har som vuxen bland annat spelat för Rögle. Sedan 1972 finns i Byske en specialklubb för hockey – Byske HC.

Kerstin Carlborg berättade om simsporten i Byske. (Foto: Ivar Söderlind)

Kerstin Carlborg berättade om simsportens utveckling och konstaterade att det var en nytillträdd badmästare – Allan Broman – som startade tävlingssimningen i Byske IF. Han flyttade tyvärr efter några år men simsporten har haft fortsatt starkt intresse och 2006 finns det omkring 60 simmare, mest ungdomar, som tränar.

SK Vargarna

Skidsporten har också varit en stor gren inom Byske IF. En av de främsta skidåkarna, Villehard "Vargen" Larsson med goda placeringar både på SM

och i Vasaloppet, var också en anledning till att klubben en period hette SK Vargarna.

Byske IF ägde under en period Festplatsen Lugnet och den gav i flera år goda netto-intäkter till klubben men är numera ett minne blott. Under caféträffen kom förslaget om att döpa föreningens idrottsplats Moravallen till något med anknytning till Orvar Bergmark efter modell Nordahls-vallen i Hörnefors. Det förslaget torde komma att diskuteras vidare.

Kjell-Göran Marklund, friidrottsledare i Skellefteå AIK berättade om friidrott i norra länsdelen. (Foto: Ivar Söderlind)

Byske IF vann div IV, norra 1976. Stående fr v: Mats Nilsson, "Bella" Berglund, Lars-Ove Ström, Anders Lindholm, Anders Lundqvist, Sven-Axel Mikaelsson. Knästående fr v: Tommy Lundqvist, Lars Lundqvist, Roger Lindblom, Tomas Enkvist, Gunnar Åkerlund. Foto: Hasse Andersson

Gunnar Karlsson, IFK Umeå - en otursförföljd storränare

Av Vidar Martinell

IFK Umeås storränare Gunnar Karlsson avled den 22 oktober 2005 vid 84 års ålder. Under 1940- och 1950-talet tillhörde han världseliten på skidor. Skidforskaren och Sveriges främste skidstatistiker Vidar Martinell, Järna sammanfattar här Gunnars skidkarriär.

Bra redan som junior

IFK Umeås allroundskidlöpare Gunnar Karlsson hade ypperliga förutsättningar för skidsport men hade ofta otur med dåliga startnummer m.m. som gjorde att hans meritlista inte blev så lysande som han hade förutsättningar för.

Redan som junior visade Gunnar ypperliga förutsättningar för skidsport och vann 33 tävlingar av 35! Inte underligt att man förutspådde den Holmnäsfödde grabben en glänsande framtid i det vita spåret.

Den lugne västerbottningen gjorde SM-debut i "Glada Hudik" 1942 när han skidade in på en hedrande sjundeplats på tremilen. 1944 kom det stora genombrottet när han i Boden-SM blev fyra på tremilen, tvåa på femmilen och var startman i det segrande IFK Umeå-laget i stafetten. Det året deltog han i 20 tävlingar, varav han vann fyra, blev tvåa i åtta och placerade sig endast vid två tillfällen sämre än tionde man.

Vintrarna 1945 och 46 dokumenterade han sig som vår främste längdlöpare efter suveräne Mora-Nisse. I Kramfors-SM 1945 blev Gunnar trea på femmilen och vann Bodenloppetets hårda femmil. Detta år deltog Gunnar i 17 lopp, alla i storkonkurrens, vann sex, blev tvåa i fem och aldrig sämre än tionde man.

Svensk mästare 1946

Gunnar Karlssons kanske främsta skidsäsong var 1946 när han för första gången blev svensk mästare. I Skellefteå höll han den hårdaste farten på femmilen och vann mästerskapet efter att tidigare i veckan blivit stafettmästare tillsammans med Harald Eriksson och Martin Lundström. Trea på femmilen i Lahtis, etta på samma distans i Bodenloppet och så ett par framgångar i Zermatt i Schweiz, där han och Nisse Täpp gjorde uppvisningar.

"GK" som han ofta kallades, gjorde debut i Holmenkollen 1947 där han blev fyra (18 km) och femma (50 km). I Svenska skidspelens urpremiär i Sundsvall blev han oturligt slagen med några sekunder av finnen August Kiuru på 50 km medan han blev femma på 18 km.

OS i St Moritz 1948

Gunnars stora mål 1948 var OS i St. Moritz. Han lyckades kvalificera sig till OS genom att överlägset vinna 45 km i Östersund hela 3 min före tvåan Arthur Herrdin (1918-1995). Trots att Gunnar nere i St. Moritz var i utmärkt form ställdes han märkligt nog utanför femmilslaget. Med Gunnar i laget hade Sverige helt säkert erövrat alla medaljerna på 50 km. Efter OS fick Gunnar i någon mån revansch genom sin tredje seger i *"världens hårdaste femmil"*, Bodenloppet och trea på samma distans i Lahtis. Vid SM i Kiruna vann Gunnar, Harald och Martin SM-stafetten med nära två minuter!

En bronsmedalj på SM-tremilen i Härnösand 1949, andraplats i Svenska skidspelen i Östersund samt tredjeplats i Holmenkollen 1950 var Gunnars främsta meriter de två närmaste säsongerna efter OS.

Glänsande form 1951

1951 kom Gunnar Karlsson i samma glänsande form som åren 1945-46. Vid Svenska skidspelen i Sundsvall vann "GK" femmilen. För en gångs skull hade denne *"otursgubbe"* fått ett förmånligt startnummer. Annars slog det nästan aldrig fel, att Gunnar drog "spiken" eller näst intill och fick agera riktkarl. Det var före seedningens tid. Han hade därför få chanser att visa sin rätta förmåga. Denna gång i Sundsvall startade han två minuter efter Mora-Nisse som han körde ifatt efter 25 km och sen växeldrog med till svensk dubbelseger. Sällan har det jublats så mycket i Västerbotten . . .han var på allas läppar denna dag.

Gunnar Karlsson, IFK Umeå i sin karaktäristiska diagonalstil. (Foto: Kjell Jonsson)

I Holmenkollens sprinterlopp kom Gunnar tvåa efter Paavo Lonkila men före Eero Kolehmainen och Mora-Nisse, som bröt ena skidan. I Söderhamns-SM fick Gunnar större delen av femmilsloppet leda fältet men slutade trots startotur trea.

Svensk mästare på femmilen 1954

Efter säsongen 1951 drogs ofta Gunnar Karlsson med ett diskbråck som i stort sett omöjliggjorde rationell träning. Han hade därför inte heller gått in för 1954-års säsong med någon större frenesi. Först i början av januari började han träna skidor, men mest sysslade han med husbygge. Han var allt annat än favorit då dagen för SM-femmilen i Lycksele randades. Men i det slitsamma marsföret på en tung bana, som passade honom som handsken till handen, kom hans björnkrafter till sin rätt. Inte för inte gick han förutom ”GK”, under smeknamnen ”*Gunnar Armstarke*” eller ”*Gunnar Armstrong*”. Han startade som nummer 62, körde om alla framförvarande och kom först i mål, drygt sex minuter före tvåan, Rossöns Sigvard Johnsson (1923-1969). Bland de första av många gratulanter hörde dåvarande landshövdingen i Västerbotten Elof Lindberg, som klappade Gunnar på axeln med orden ”*Det gjorde Du bra!*” När Gunnar sedan med skidor och stavar i nävarna efter triumfen på stadiga ben sprang hem till förläggningen var det ett enda triumftåg. Från alla håll jublades det. Lyckseleborna var lika glada som om det varit en av deras egna söner som vunnit. Alla unnade ”Oturs-Gunnar” denna seger, som en sen men desto mer välkommen kompensation för allt otyg han varit med om under årens lopp. Bl a då för hans ogunst hos Fortuna med startnumren. Det slog nästan aldrig fel att han stod på kant med damen ifråga.

Tvåa i Vasaloppet 1955

Gunnar Karlssons sista stora skidlopp var Vasaloppet 1955 när han blev tvåa, exakt två minuter efter segraren Sixten Jernberg. Två år tidigare blev han även tvåa i det anrika loppet mellan Sälen och Mora, denna gång efter Mora-Nisse som då tog sin nionde och sista seger.

”GK” fortsatte till slutet av 1950-talet med tävlingsåkning men nådde aldrig mer sin toppform. Han avslutade sin idrottskarriär med skidskytte fram till mitten av 1960-talet och blev svensk lagmästare för Umeå skf 1964.

Fakta

Gunnar Karlsson (f. 21/2 1921 i Holmnäs d. 22/10 2005 i Holmsund.

OS: reserv 1948. **VM:** 50 km/15. **Holmenkollen:** 1947 18 km/4, 50 km/5. 1950 50 km/3. 1951 18 km/2. **Lahtis:** 1946 18 km/8, 50 km/3. 1948 50 km/3. **Svenska skidspelen:** 1947 18 km/5, 50 km/2. 1950 50 km/2. 1951 50 km/1. **Vasaloppet:** 1947/5, 1950/3, 1951/6, 1953/2, 1954/5, 1955/2, 1957/8. **SM:** guld 50 km 1946 och 54, silver 1944, brons 1946 och 51, 30 km brons 1945 och 49. **Svensk lagmästare** 15 km 1948, 30 km 1944, 45 och 48, 50 km 1954. Guld stafett 1944,

46, 47, 48. (Vann första sträckan fem ggr). **Övrigt:** 6 ind. DM-tecken samt 14 i lag för Västerbotten. Vann "världens hårdaste femmil" Bodenloppet 1945, 46 och 48. Deltog som junior i 35 tävlingar och vann 33 lopp! Blev tvåa i Bodenspelens sprinterlopp 1941, slående en stor del av svenska eliten samt de bästa finnarna trots att han var junior. Även aktiv i orientering, tävlingsdans (!), terränglöpning och skidskytte, sistnämnda gren svensk lagmästare 1964. Verkade som amatörtränare vid flertal skidläger. En stilig och kunnig sportsman som var sin klubb, IFK Umeå trogen under alla tävlingsår i längd 1940-1959. I skidskytte Umeå skf 1960-1965. Valdes till Västerbottens främste idrottsman 1946. STOR GRABB nr 63 inom svensk skidsport. Affärsbiträde Monark, Umeå 1944-1952, byggmästare 1953-1985.

Gunnar Karlsson till vänster och artikelförfattaren Vidar Martinell på trappan till Gunnars hus i Obbola sommaren 2001. Foto: Martin Lundström, IFK Umeå

Vidar Martinells historiska idrottsböcker

Vasalöparen (42 gånger!) Vidar Martinell från sörmländska Järna, men bördig från nordågermanländska Anundsjö-Risbäck, har blivit något av svensk idrotts hävdatecknare nummer ett. Efter att först skrivit om den svenska gångsportens historia 1984, skrev han åren 1992-2003 hela sex läsvärda böcker om skidsportens historia med tonvikt på den svenska.

År 2005 utkom han med *"Mina idrottsfavoriter 1900-1949"* som lär oss det mesta om idrottshistoria. 64 legender från 14 olika sporter passerar revy i bästa martinellgrundlighet de första 50 åren av förra seklet. Under 2007 planerar han en fortsättning - *"Mina idrottsfavoriter 1950-1979"* - där han tar ut svängarna ännu mera med 72 legender från 17 olika sporter.

Vidars stora kärlek till all form av idrott som han vikt sitt liv åt, ger hans skildringar av gångna idrottsbragder den inlevelses nerv, som gör hans berättarkonst så omedelbar och levande.

Med sina bokverk serverar Vidar läsglädje och en spännande entré in till den svenska idrottens ärorika historia. Böckerna är ett stort stycke historia, fängslande att läsa.

Böckerna kan beställas direkt från författaren tel. 08-551 713 84. Pris: 295 kr.

Ivar Söderlind

Idrottscafé med Västerbottens Orienteringsförbund den 21 mars 2006 - "50 år åt skogen"

Av Henry Lövbom

"50 år åt skogen" har Västerbottens Orienteringsförbund kallat den jubileumsskrift som utgavs i anledning av att förbundet fyller 50 år 2006. Vid den caféträff, som arrangerats i samband med Västerbottens Idrottshistoriska Sällskaps årsmöte i Umeå presenterade Gunnar Timner och Henry Lövbom skriften.

"50 år åt skogen"

Jubileumsskriften beskriver orienteringen i Västerbotten långt före VOF:s bildande 1956 eller från 1923, då den första civila orienteringstävlingen i länet hölls den 7 oktober i IFK Umeås regi. En vecka senare hölls det första DM:et, också det arrangerat av IFK Umeå. 47 löpare var anmälda till detta första DM för män men bara 27 kom till starten, som var förlagd till Täfteå med målet på Solliden vid Hamrinsberget. K.G. Karlsson, Spölands IF vann. Gunnar Timner berättade om orienteringens utveckling, där framförallt kartmaterialet förändrats. De första tävlingarna gick på Generalstabens backstreckskarta i skala 1:100.000. Numera är det ritade kartor i skala 1:15 000 eller 1:10 000 med en helt annan detaljrikedom än generalstabskartorna. Från början var kontrollerna bemannade med kontrollanter, som stämplade eller signerade startkortet.

Henry Lövbom berättar om DM i orientering 1923. (Foto: Ivar Söderlind)

Obemannade kontroller på 1960-talet

Det dröjde ända in på 60-talet innan självfärgande stämplar började användas – då krävdes inte kontrollanter. 1968 kom nästa steg med stiftstämplar som sedan i slutet av 90-talet ersattes med elektronisk stämpling och då blev startkort överflödiga. Numera är så gott som hela tävlingsadministrationen med anmälan, start- och prislister datoriserad. Av tidsskäl redovisades inte vid caféträffen de regler om tävlingsdräkten som fanns på 20-talet. De var mycket detaljerade och

föreskrev att den tävlande skulle ha undertröja, långkalsonger, skjorta, lång- eller spetsbyxor, väst eller ylleträn, rock, huvudbonad och grova, långskaftade skor. För nattorientering krävdes också att man medförde visselpipa.

Tävlingsklasserna utökas

Från början tävlades på DM i bara en klass för män. 1942 infördes en oldboysklass och en juniorklass, fortfarande för män. 1944 hölls det första DM:et för damer, som vanns av Maj Engström, Bolidens FFI. Oldboysklassen delades senare upp i yngre (35 år) och äldre (43 år) oldboys samt senare också veteraner och äldre veteraner. Juniorklasserna delades för båda könen upp i yngre- och äldre juniorklass. Damerna fick en äldreklass oldgirls. Numera är tävlingsklasserna nästan oändligt många från D och H 15 till 85 eller till och med 90 år med i regel femårsintervaller.

Nya tävlingsformer

Men mästerskapstävlingarna har förändrats inte bara på kartområdet och med nya tävlingsklasser. Lång- klassisk eller sprint är nya tävlingsformer men den kanske mest uppmärksammade är övergången till s.k.parkorientering. Den tävlingsformen har tillkommit för att sporten ska bli mer publikvänlig och kräver förutom förmågan att snabbt läsa kartan också en löpstyrka utöver det vanliga. Denna senare tävlingsform har troligen inte stimulerat rekryteringen till sporten – i vart fall har antalet tävlande minskat genom åren och det gäller inte minst massarrangemanget 5-dagars.

Deltagare vid caféträffen fr.v: Gunnar Eriksson, Gerda Svensson, Margit Ek-Lindqvist, Ingemar Stenmark och Lars Lindgren. (Foto: Ivar Söderlind)

1997 arrangerades O-ringen i Västerbotten med O-ringenbyn på I 20 i Umeå. Förberedelserna för detta arrangemang, det största någonsin i Västerbotten, pågick i flera år.

Arrangemangen blev lyckade och fick i efterhand stort beröm. Vädergudarna var också på sitt bästa humör denna tävlingsvecka.

Halvard Nilsson, mästaren med stort M

Västerbotten har genom åren haft flera orienterare av elitklass men den främste av alla var utan tvekan Halvard Nilsson, Skellefteå. Han var född 6 april 1933 och uppvuxen i Lund, Skellefteå, och började tidigt tävla för Skellefteå OK. Sin första mästerskapstitel tog Halvard 1950 – då vann han DM för yngre juniorer. Åren 1952 – 1954 gick Halvard på Teknis i Luleå och vann Skol-SM både 1952 och 1953. Dessutom vann han 1953 också det ”riktiga” junior-SM:et. 1956 vann Halvard mycket överraskande individuella dag-SM. Efter att några år ha bott i Örebro och då tävlat för KFUM Örebro var han 1961 tillbaka till

Halvard Nilsson, Skellefteå OK, Västerbottens främste orienterare genom tiderna.

Skellefteå och SOK och blev trea på SM:et, som det året arrangerades i Nordmaling. Vid budkavle-SM samma år vann SOK sensationellt med laget Jan-Erik Holmstedt, Valter Marklund och på slutsträckan Halvard Nilsson. Men en ännu större knall var det när Halvard 1965 åter vann individuella dag-SM. Halvard vann också Norrlandsmästerskapet 1964 och en rad DM – närmare bestämt nio

(9). Ett tionde DM-guld var han snubblande nära vid Natt-DM 1968 – N.O Nilsson, Tegs SK slog honom med en (1) sekund.

Stor inspirationskälla

Halvard Nilsson var naturligtvis en inspirationskälla för många yngre orienterare och han verkade även som föreläsare och instruktör. Hans egna träningsmetoder var även till viss del unika för sin tid. Intervallträning var inte så vanlig bland orienterare på 60-talet. 1973 flyttade Halvard Nilsson med sin familj till Tanzania för ett arbete som arbetsledare åt ett svenskt byggföretag. Men i en tragisk trafikolycka i april 1974 omkom Halvard, just fyllda 41 år. Det var en stor förlust för orienteringssporten och för Västerbottnisk orientering i synnerhet.

Det blev en hel del frågor efter presentationen av jubileumsboken. Bland annat varför man måste ta kontrollerna i en tävling i en förutbestämd ordning och hur man genom s.k.gaffling försvårat kompisloppning vid budkavlar.

Skellefteå OK vann budkavle-SM 1961 fr. v: Jan-Erik Holmstedt (första sträckan), Halvard Nilsson (slut sträckan) och Valter Marklund (andra sträckan).

Idrottscafé i Skellefteå den 25 april 2006

”Myckle IK 80 år”

Av Henry Lövbom

Den 25 april 2006 hölls en lyckad caféträff i Myckle IK:s klubblokal i Myckle i anledning av klubbens 80-årsjubileum. En av klubbens genom tiderna bästa fotbollsspelare och dessutom efter sin aktiva tid både sekreterare och ordförande i styrelsen Erling Bergqvist gav en mycket intressant och med humoristiska inslag kantad berättelse om klubben från starten till nutid.

Initiativet till Myckle IK togs av sex idrottsintresserade grabbar i februari 1926. Man tänkte sig att verksamheten skulle omfatta all slags idrott, men främst fotboll, skidåkning och allmän idrott. Eftersom man saknade fotbollsplan blev det de första åren främst skidåkning som utövades med tävlingar i stort sett varje helg under säsongen. Medlemsavgiften vid starten var 75öre/år.

Erling Bergqvist berättade om Myckle IK från starten till nutid. (Foto: Ivar Söderlind)

Fotbollen börjar rulla

1930 fick man tillgång till fotbollsplan och nu inköptes 10 par fotbollsskor – vem som blev utan är inte utrett men det torde ha varit målvakten. Senare höjde man medlemsavgiften till tre (3) kronor för äldre och 50 öre för yngre och damer. 1935 hade man premiär för tävlingar i allmän idrott och man höll till på fotbollsplanen. Det var tävlingar i längdhopp, stavhopp, kula, diskus, spjut och löpning 100 och 1500 meter. Skidåkning var vintertid fortfarande stor med tävlingar varje söndag. Så småningom bildades en damsektion för handboll och gymnastik. Under andra världskriget 1939 –1945 minskade aktiviteterna men efter freden 1945 tog fotbollen fart igen. Laget vann sin serie och avancerade till Skellefteåserien. Man hade också ett B-lag Den allmänna idrotten hade legat nere men nu bildade man en sektion för orientering och senare även sektioner för bandy och bordtennis.

På 1950-talet började fotbollen få stora framgångar Juniorlaget var i länsdelsfinal och A-laget vann lilla DM. Erling Bergqvist uttogs till juniorlänslaget Nu hade den legendariske ledarprofilen Rickard Johansson börjat sin era i klubben som

ledare för junior- och B-laget och efter något år blev han också lagledare för A-laget. 1955 var Myckle IK:s A-lag nära att slå ut div.2-laget Skellefteå AIK ur DM men förlorade i förlängningen.

Speciell laganda

Såväl Erling Bergqvist, Johnny Schank som Leif Sundqvist vittnade vid träffen om den harmoni och den fina laganda som fanns i klubben.

- Vad som förenade oss var hatet mot Medle, påstod Erling.

Lokalderbyna mot just Medle var alltid hårda matcher men framförallt publikfester.

Värvingar förekom förstås också på 50- och 60-talet och senare. Festlig är versionen av hur det gick till när Håkan Kvist, som senare gick till allsvenska IFK Holmsund, värvades till Myckle IK.

Klubben hade med viss framgång också ishockey på sitt program men den sektionen avvecklades 1967 på grund av ledarbrist och av ekonomiska skäl. A-laget i fotboll, som så gott som hela tiden pendlat mellan div. 4 och div. 3 fick 1994 sällskap av ett damlag i klubben och damerna har, efter en liten downperiod i slutet av 90-talet, hävdat sig väl.

Den 4 juni 1983 kunde Myckle IK inviga ett eget klubbhus, en invigning som firades med att besegra Medle i Fotboll med 4 – 2 samma dag.

I dag har Myckle IK huvudsakligen fotboll och innebandy för båda könen på programmet. Ungdomsverksamheten har expanderat men kan bemästras genom att man disponerar tre fullstora och tre 7-mannaplaner. En historisk händelse inträffade år 2000. Då fick klubben sitt första allsvenska lag i fotboll. Det var visserligen Pojkallsvenskan för pojkar-84 men i alla fall. Det skulle säkert ha glatt Rickard Johansson. Klubbens ekonomi, som tidvis varit ansträngd, är numera under kontroll. Som inledning till caféträffen visade Peter Eklund det intressanta bildspel han tagit fram till klubbens 80-årsjubileum.

Erling Bergqvist, tvåa från vänster, vittnar om den harmoni och fina laganda som fanns i klubben. (Foto: Ivar Söderlind)

Aktuella meddelanden

VIS:s styrelse efter årsmötet i Umeå den 21 mars 2007

Vid årsmötet 2006 avgick kassören Erik Svensson, ledamoten Birgit Haglund och valberedningens sammankallande Sven Rönmark. Erik och Sven har båda haft sina uppdrag i VIS sedan Sällskapets start 1988 och Birgit sedan 2000. Alla avtackades högtidligt av ordf Bengt Forsman. Erik var både ordförande och kassör 1988-1997. Han kommer dock att fortsätta som adjungerad kassör fram till september månads utgång. Ny i styrelsen (vald på två år) är Leif Stening, Umeå som successivt kommer att skolas in till ny kassör. Omvalda på två år i styrelsen blev Lars Öster, Jörn och Karl-Ivar Åsander, Holmsund.

Ordförande

Bengt Forsman, Axtorpsvägen 2, 903 37 Umeå
Telefon: 090-77 46 80 (b), 77 05 95 (fax), 070-348 44 68
Email: bengt.forsman@comhem.se

Vice ordförande

Ivar Söderlind, Gökropsvägen 5 B, 906 51 Umeå
Telefon: 090-786 54 57 (a), 77 51 68 (b).
Email: ivar.soderlind@soc.umu.se

Sekreterare

Henry Lövbom, Skolgatan 3 A, 903 22 UMEÅ
Telefon: 090-12 25 90 (b), 073-023 02 09 (mobil)
E-mail: h.lovbom@privat.utfors.se

Övriga ledamöter

Leif Hellgren, Basvägen 15, 931 46 Skellefteå
Telefon: 0910-77 64 15 (b)

Leif Stening, Gökropsvägen 7 J, 906 51 UMEÅ
Telefon: 090-786 52 (a), 13 64 97 (b),
leif.stening@soc.umu.se

Ingemar Stenmark, Båtfors, 936 92 Boliden
Telefon: 0915-240 16
E-mail: ingemar.stenmark802@spray.se

Karl-Ivar Åsander, Backvägen 6, 913 34 Holmsund
Telefon: 090-71 30 31 (a), 232 02 (b)
E-mail: folkrorelsearkivet.ivbt@telia.com

Lars Öster, Storgatan 39, 930 55 Jörn
Telefon: 0916-103 62

Adjungerad kassör

Erik Svensson, Monteringsvägen 6, 903 60 Umeå
Telefon: 090-14 48 27 (b)
E-mail: gerdasvensson@hotmail.com

VIS valberedning

Vid årsmötet 2006 valdes Jarl Svensson till sammankallande i Valberedningen efter Sven Rönnmark. Ivar Söderlind invaldes som ny ledamot.

Sammankallande

Jarl Svensson, Mobackavägen 38, 931 45 Skellefteå

Övriga ledamöter

Ingrid Lundberg, Nydalavägen 20 A, 903 39 Umeå

Sam Ersson, Bredviksvägen 18, 910 60 Åsele

Ivar Söderlind, Gökropsvägen 5 B, 906 51 Umeå

Stadgeändring

Vid VIS:s årsmöte beslutades om tillägg i Sällskapet stadgar paragraf 2 att även kommuner kan vara medlemmar. Det beslutades att medlemsavgiften skall vara 10 öre per invånare – för Umeå kommun avrundat till 10 000 kronor och för Skellefteå kommun till 7 000 kronor. Efter stadgeändringen skulle paragraf 2 ha följande lydelse: *”Medlemskap erhåller den som anmäler sitt intresse och betalar av årsmötet fastställd årsavgift. Medlemmar i sällskapet kan vara enskilda personer, de olika specialidrotterna, idrottsföreningar, friluftsföreningar m fl samt företag, firmor och **kommuner**.”*

Visuellt innehåll

Vid årsmötet väcktes förslag om innehållet i Sällskapet uppskattade skrift Visuellt. Bl a framfördes att idrottsanläggningar och dess historia bör uppmärksammas mer.

Genomförda caféträffar våren 2006

Under våren 2006 har Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap genomfört tre givande caféträffar:

* Den 7 februari med Byske IF (100 år) i Byske. Det var en lyckad träff med drygt 30 deltagare i Byskes gamla kommunalhus, i dagligt tal kallat "Dammen". Kvällens tema var "Var det bättre förr". Den jubileumsutställning, som Kurt Karlsson m fl arbetar med, skall innehålla ett särskilt "Orvar Bergmarkrum" med material som man fått låna från Örebro SK. Orvar Bergmark är klubbens i särklass mest kända idrottsman som under åren i Örebro SK spelade 167 allsvenska fotbollsmatcher och 94 landskamper i fotboll.

* Den 21 mars i Umeå med Västerbottens Orienteringsförbund (VOF). Den mycket intressanta Caféträffen med 16 deltagare arrangerades direkt efter VIS:s årsmöte i Umeå. Gunnar Timmer och Henry Lövbom presenterade en del av innehållet i minnesskriften "50 år åt skogen". Det är namnet på Västerbottens Orienteringsförbund (VOF:s) jubileumsskrift som utges med anledning av att förbundet fyller 50 år 2006. Den beskriver orienteringen i Västerbotten långt före VOF:s bildande 1956 eller från 1923, då den första civila orienteringstävlingen i länet hölls.

* Den 25 april hölls en lyckad caféträff i Myckle IK:s klubblokal med anledning av klubbens 80-årsjubileum. En av klubbens genom tiderna bästa fotbollsspelare och dessutom efter sin aktiva tid både sekreterare och ordförande i styrelsen Erling Bergqvist gav en mycket intressant och med humoristiska inslag kantad berättelse om klubben från starten till nutid. Erling, Johnny Schank och Leif Sundqvist vittnade om den harmoni och den fina laganda som fanns i klubben. Som inledning till caféträffen visade Peter Eklund det intressanta bildspel han tagit fram till klubbens 80-årsjubileum.

Planerade caféträffar 2006

Den planerade caféträffen med Malå IK den 19 september blev grund av sjukdom inställd. Under hösten 2006 planeras två caféträffar:

*Med Röbäcks IF, tisdagen den 17 oktober kl. 18.00 i Röbäcks IF:s klubblokal, Elofssonhallen, Sankmyrvägen 22, "Röbäck - Episoder och minnen ur Röbäcks IF:s 52-åriga historia".

*Handbollsträff i Umeå den 21 november

Kolla platser och tider för caféträffarna på hemsidan **www.visac.se** och se annonser i länets dagstidningar dagarna innan träffarna.

Medlemmar

I september 2006 har VIS 157 betalande medlemmar vilket är två fler än för ett år sedan. I nästa nummer av Visuellt presenterar vi en uppdaterad medlemsförteckning.

Fel uppgift i Visuellt nr 30

I förra numret av Visuellt på sid 32 påstods att IFK Holmsund vann DM i handboll åren 1965, 1966, 1968 och 1969. År 1968 och 1969 vann Umeå IK DM-tecknen och inte IFK Holmsund. Resultat 1968: Umeå IK-Sandåkenns SK 17-15 och 1969: Umeå IK-IFK Holmsund 19-15. Vi beklagar felet!

Medlemsavgifter

Följande medlemsavgifter gäller för 2007:

Enskilda personer = 100kr

Förbund och organisationer = 250kr

Idrottsföreningar = 150kr

Kommuner = 10 öre per kommuninvånare – för Umeå kommun avrundat till 10 000 kronor och för Skellefteå kommun till 7 000 kronor.

BLI VIS-MEDLEM!
Sätt in medlemsavgiften
på pg 38 98 30 - 1

Orvar Bergmark, Byske IF

Av Ivar Söderlind

Fotbollslegendaren Orvar Bergmark, stor grabb i fotboll med 94 landskamper, föddes den 16 november 1930 i Bureå. När han var tre år flyttade familjen till Byske där han inledde sin fotbollskarriär i Byske IF. Innan fyllda 17 år, i augusti 1947, flyttade han till Örebro. Vid sidan av Gunnar Nordahl är han den mest framgångsrike fotbollsspelaren genom tiderna med ursprung i Västerbotten. Ett centralt inslag i Byske IF:s 100-årsjubileum under 2006 är utställningen "Berättelsen om Orvar Bergmark" där klubbens i särklass mest kände idrottsman presenteras.

Idrottstokig redan i unga år

I boken "Århundradets svenska stjärnor" beskriver Orvar sin idrottsuppväxt på följande sätt:

"Jag började idrotta så fort jag hade lärt mig att gå. Allt provade jag på – bandy, fotboll, friidrott, bordtennis. I Byske minns jag att vi dämde upp forsen och spelade bandy, det roligaste av alla spel. Ungdomsåren i Byske var en härlig tid. Pappa köpte ett eget bageri när vi kom till Byske och mamma jobbade hemma och pysslade om mig och mina två systrar. Mamma ogillade bara en sak med sin idrottstokige son. Hon sa en gång: 'Idrott dagarna i ända går väl an. Men synd att ni inte kan välja någon annan idrottsplats än just vår bakgård.'

Orvar var en jättetalang på skidor. I sitt livs första idrottstävling som tioåring 1941 segrade han i en skidskidtävling i Byske. Idrottsbanan hade startat. Kanske hade han blivit en stor skidåkare om pappan levat och familjen bott kvar i Byske. Han höll sig ständigt i toppen av resultatlistorna även om det inte blev några fler segrar förutom scout-DM. Som flitigast i skidspåren var han som 16-åring då han fick tävla i samma klass som 17- och 18-åringarna.

I Örebro blev han sedan utan specialträning brandkårsmästare i längdskidåkning. Han levde uteslutande på sin grundkondition från fotbollen och bandyn.

Fotboll och friidrott på somrarna

I sin bok "Fotboll – minnen och meningar" berättar Orvar att under somrarna hemma i Byske var det fotboll och friidrott som intresserade honom mest. En kula och diskus hade han fått av sin mamma och hemma på gården hade han en hoppställning där traktens pojkar samlades för idrottsövningar. När han var 12-13 år spelade man improviserade fotbollsmatcher mellan "norra sidan" och "södra sidan" av älven. Så småningom spelade man matcher mot byarna runt omkring och deltog i junior-DM där Byske IF slog sådana storheter som Sunnanå och

Skellefteå AIK innan Clemensnäs satte stopp för vidare avancemang. Orvar spelade inner och center och var både lagledare och lagkapten.

Den sportgren han lyckades bäst i var friidrott. Som kulstötare var han obesegrad i ungdomssammanhang. En kompis ordnade så att han fick tävla för storklubben Skellefteå IF. Vid en juniormatch i friidrott mellan Skellefteå IF och Piteå på Norrvalla i slutet av september 1946 tilldrog sig kulstötningen för yngre juniorer det största intresset. Två av Sveriges bästa 15-åringar i grenen Orvar Bergmark och S Bergren, Piteå IF hade en spännande duell. I sista omgången fick Orvar upp en stöt där allting stämde och passerade till publikens jubel sin storsvuxne konkurrent. Stöten mätte 15,92, 70 cm längre än han någonsin presterat tidigare med 4-kiloskulan. Med det resultatet var han årets Sverigeetta i klassen och ansågs som mycket lovande.. För det mesta vann han tävlingarna 3-4 meter före sina konkurrenter.

I sin bok "Fotboll – minnen och meningar" tackar Orvar friidrotten för att han senare lyckades så bra i fotboll och bandy. Genom friidrotten fick han lära sig att träna individuellt Hela sitt idrottsliv körde han med extra träning individuellt utöver den kollektiva lagträningen.

Redan under uppväxttiden i Byske var Orvar intresserad av bandy där han spelade ytter. Ungdomarna spelade 7-mannabandy innan det blev för mycket snö. Man hade då inga bra hjälpmedel för att hålla isarna rena och ungdomarna började åka skidor i stället. Under Bysketiden tävlade Orvar för tre olika föreningar: Byske IF i fotboll, IF Vargarna i skidor och Skellefteå IF i friidrott. Dagarna var uppdelade med jobb i pappa Ernst bageri och idrott på fritiden.

Flyttade till Örebro 1947

Pappan dog endast 46 år gammal och familjen (mamma och tre barn) var tvungen att flytta söderut till Örebro där man hade släktingar och Orvar försörjde sig som bagare och brandman. Första vintern 1948 spelade han centerhalv i Örebro SK:s juniorlag och fick debutera i A-laget som spelade i bandyallsvenskan. På sommaren samma år fortsatte han att spela fotboll

Orvar Bergmark debuterade i bandyallsvenskan 1948.

i samma klubb. Som center i juniorlaget gjorde han första säsongen 26 mål. Redan som 18-åring 1949 gjorde Orvar allsvensk fotbollsdebut. Våren 1951 då, Orvar petats ur laget, fick tränaren Pära Kaufeldt för sig att den ratade centern skulle ersätta den skadade backen Stellan Karlsson i det allsvenska laget. Det gick skapligt och Orvar hade funnit sin rätta plats.

”Mister Sportklubben” som han ofta kallades blev så småningom Örebro SK:s mest meriterade fotbolls- och bandyspelare. För ÖSK fotboll gjorde han 290 matcher i A-laget (164 i allsvenskan) och avslutade den aktiva fotbollskarriären i klubben 1969. Med undantag av ett mellanspel i AIK 1955 (8 matcher) och proffsspel i AS Roma från september 1962 till december 1963 spelade han i Örebro SK. Han var fotbollstränare i klubben 1959-61, 1971-1973 och under hösten 1978. I bandy spelade han i ÖSK åren 1948-1965. Han spelade sex SM-finaler och blev svensk mästare 1952, 1958 och 1965.

Landslagsman i 15 år

Vintern 1951 debuterade Orvar i bandylandslaget som högerback mot Finland (svensk seger med 5-2). I juni 1951 fick han göra debut i fotbollslandslaget mot Spanien på Råsunda. Lagledaren Putte Kock ”kastade in” den unge örebroaren i andra halvlek i stället för skadade Malmö FF-backen Hasse Malmström. Matchen slutade 0-0. Orvar gjorde en bra insats och fick förnyat förtroende senare på året mot Island (svensk förlust med 3-4). Riktigt ordinarie i landslaget kände sig Orvar från och med 1953 då säsongen inleddes med landskampen mot Skottland i Glasgow den 6 maj

(svensk seger med 2-1). Sin sista fotbollslandskamp gjorde Orvar mot Cypren i Famagusta på hösten 1965 då Sverige vann med 5-0 efter att ha spelat ut motståndarlaget på en svårbemästrad stenhård grusplan. Han hade då spelat 94 A-landskamper vilket var landskampsrekord. I bandy blev det 20 landskamper 1951-1962 med VM-silver 1961 och VM-brons 1957 som toppar.

Gunnar Gren utdelar 1958-års guldboll till Orvar Bergmark.

I både fotboll och bandy tillhörde Orvar den yppersta världseliten under 15 års tid och är en av Sveriges främsta idrottsmän genom tiderna. Han var en av de stora profilerna i Sveriges silverlag vid VM i fotboll 1958 och blev uttagen i världslaget som högerback. Orvar och högeryttern Kurre Hamrin var enda svenskar i det stjärnspäckade lag som dominerades av finalmotståndarna Brasilien. Samma år erhöll han Guldbollen som Sveriges bästa fotbollsspelare under året. Både i fotboll och bandy är han stor grabb, en merit han delar med enbart två andra (Sigge Parling och Lennart Backman). Åren 1966-1970 var han uppskattad och framgångsrik förbundsskapen för fotbollslandslaget i 49 landskamper. Han ledde landslaget till VM i Mexiko 1970. Efter den aktiva tiden som spelare och tränare blev han på 1970- och 1980-talet omtyckt och respekterad expertkommentator i radion både i fotboll och bandy.

Bäst när det gällde

Orvar berättar i "Århundradets svenska stjärnor" att han gick in i sig själv inför alla matcher. Det gällde speciellt stora matcher. *"Jag lockade fram det bästa hos mig själv. Jag var alltid bäst när det gällde som mest. Därmed inte sagt att laget alltid vann. Men när vi vann, var det en underbar känsla"*. Han berättar också att det fanns en tidig en sen Orvar Bergmark. Den tidige var blyg, tafatt och tystlåten. Den senare tog själv hand om kvällarna ute i klubbar och föreningar. Han lärde sig till slut att hålla föredrag, en konst lika svår som att spela fotboll.

På fotbollsplanen beskrevs han som en kraftig, just och säker högerback som var fenomenalt bra på brytningar ("den förlängda tån"). Han tycktes finnas överallt, agerade dammsugare på marken och höll rent även i luften.

Orvar Bergmark gick in i sig själv inför alla matcher.

Orvar Bergmark gick bort den 10 maj 2004 efter att sedan mitten av 1970-talet ha kämpat med Parkinsons sjukdom. År 2003 blev han en av de första elva spelarna att väljas in i den svenska fotbollens "Hall of Fame".

Den mångsidige Orvar Bergmark

Konditorn

Bandyspelaren

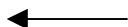
Fotbollsspelaren

Förbundskaptenen, (här med Inge Danielsson)

Orvar Bergmark
vann guldollen
VM-året 1958.

Svenska VM-laget 1958. Stående fr.v: Lennart "Nacka" Skoglund, Gunnar Gren, Agne Simonsson, Bengt "Julle" Gustavsson, Nils Liedholm. Knästående: Kurt "Kurre" Hamrin, Reino Börjesson, Orvar Bergmark, Kalle Svensson, Sven Axbom, Sigvard Parling.

REKORD MAGASINETS Idrottsalbum

Nr 9 - 1953

GUNNAR KARLSSON

JF Kamraterna, Umeå

SKIDOR - LÅNGDÖPNING

Gunnar Karlsson visade under junioriden ypperliga förmåddningar för sin sport och vann en massa titlar. Många anser att han levade för mycket. Sista året som junior var han nästan omkommet och låg flera i sjukhusvården. Sista året deltog han i 18 tävlingar. Av dessa vann han 181 live underligt att man förutspådde grabben en glänsande framtid.

Efter den strålande avslutningen som junior, tog han det så lugnare några år, men kom igen på allvar 1946. 1946 var han i fullt slag och blev 3:a i SM på 30 km. Även lagsegen på distansen hemlänades tillsammans med klubbkamraterna Harold Eriksson och Arthur Herrdin. Måra närmast. Samma år seger i Bodenspelens 30-km-lopp. Årets näst efter Mora-Nisse bästa åkare.

1946 blev ett glänsande år för den unge världslingen. I SM-slutet på 2x10 km hade han vunnit Mora och Umeå. De två avslutande rakter från början en rafflande vinst. Gunnar Karlsson vann första runden, 4 sekunder före Mora-Nisse. Sedan ordades Martin Lundström och Harold Eriksson resan. Umeå hade varit sig som främsta stafettklubben.

När Gunnar Karlsson ställde upp i SM-slutet på 30 km, hade han vunnit stafettguld även innan på 30 km. Hennes var en måttling av den verkliga eliten. Först gav sista lite chanser, men Mora-Nisse hade efter från början. Gunnar Karlsson och Harold Eriksson gick i dessa händer. Gunnar höll den hårda turen och vann medaljkapet.

Sedan dess har Gunnar Karlsson tillfört våra pålitligaste i skidsport med en massa förtärliga placeringar. Här några: 3:a i Vansköpet 1950, 2:a i «Kollen» på 18 km 1951, seger i Svenska Skidspelen 30-km-lopp i Sundsvall 1951, 1:a i a. Mora-Nisse, och seger på 30 km vid Umeåspelen samma år. DM-titeln är många, fast det alltid varit hård konkurrens.

1951 blev han 3:a på 30 km vid SM och var med om att få hem 2:a platsen i stafett vid samma tävling. Till medaljkonsten vid SM får 4 lagsguld och 2:a många i stafett. Olympiastart 1948. Även i orientering och i terränglopp har han varit framgångsrik. En utgå och kunnig idrottspojke, som varit sin klubb trogen i många år.